

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Roman Konečný

**Sociální turismus se zaměřením na seniorský
turistický cestovní ruch**

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Jaroslava Kočová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2013-2015

DIPLOMA THESIS

Roman Konečný

Social tourism with directing on senior tourism

Prague 2015

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Ing. Jaroslava Kočová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 16. 2. 2015

Roman Konečný

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Ing. Jaroslavě Kočové za odborné vedení diplomové práce a poskytnutí cenných rad.

V Praze dne 16. 2. 2015

Roman Konečný

Anotace

Diplomová práce se zabývá seznámením čtenáře s tématem sociální turismus v České republice, s koncentrací na seniorský cestovní ruch. Práce poukazuje na význam a možnosti využití služeb seniorského cestovního ruchu jako specifické formy sociálního turismu. Teoretická část je zaměřena na obecné informace o sociálním turismu, kde je poukázáno především na seniorskou část populace, jenž se odráží v části praktické. V té je využito průzkumu pomocí dotazníkového šetření a jeho následné komparace vycházející z výsledku průzkumu jak v České, tak Slovenské republice. K závěru práce je ze získaných údajů vytvořena SWOT analýza problematiky seniorského cestovního ruchu a zhodnocen současný stav, který je doplněn o případné návrhy a možnosti dalšího rozvoje ke zlepšení situace budoucí.

Klíčová slova

Cílové skupiny, komparace, návrhy na zlepšení, seniorský cestovní ruch, sociální turismus, specifika seniorského CR, SWOT analýza.

Annotation

The Diploma Thesis occupies with introducing The social tourism in the Czech Republic, with concentration on The senior tourism. The work revers to sense and possibilities of using The senior tourism services as a specific form of The social tourism. The theoretic part is concentrated on the general information about The social tourism, where is pointed to the senior part of the population, which is reflected in the practical part of the work. Here is used the research by questionnaires inquiry and its consequent comparison working on research result as in the Czech, so in the Slovak Republic. Thanks to gained data is closing the work created SWOT analysis of The senior tourism problems and evaluated current siutation, which is refilled by the potential suggestions and possibilites of the next development to the improvement of the future situation.

Key words

Comparison, improvements suggestions, senior tourism, social tourism, specifics of the senior tourism, SWOT analysis, target group.

OBSAH

ÚVOD	9
1 METODIKA ZPRACOVÁNÍ A CÍL PRÁCE	10
2 SOCIÁLNÍ TURISMUS	12
2.1 PŘEDMĚT SOCIÁLNÍHO TURISMU	12
2.2 POČÁTKY SOCIÁLNÍHO TURISMU.....	13
2.3 SOCIÁLNĚ - EKONOMICKÉ DOPADY SOCIÁLNÍHO TURISMU	14
2.4 SHRNUÍ	15
3 SOCIÁLNÍ TURISMUS V ČESKÉ REPUBLICE	16
3.1 PODPORA SOCIÁLNÍHO TURISMU.....	16
3.2 CÍLOVÉ SKUPINY SOCIÁLNÍHO TURISMU V ČR	17
3.2.1 <i>Rodiny s nízkými příjmy</i>	18
3.2.2 <i>Děti a mládež</i>	19
3.2.3 <i>Osoby mentálně a fyzicky handicapované</i>	19
3.2.4 <i>Senioři</i>	21
3.3 SHRNUÍ	22
4 SENIORSKÝ CESTOVNÍ RUCH	23
4.1 VZNIK A PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ SENIORSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU.....	23
4.2 SPECIFIKACE SENIORŮ.....	24
4.3 SEGMENTACE SENIORŮ PODLE VĚKU.....	25
4.4 SEGMENTACE SENIORŮ PODLE ŽIVOTNÍHO STYLU.....	26
4.5 SEGMENTACE SENIORŮ PODLE FUNKČNÍHO VĚKU.....	27
4.6 PODPORA SENIORSKÉHO TURISMU.....	27
4.7 SHRNUÍ	28
5 VÝZKUMNÁ ČÁST	29
5.1 ASPEKTY ROZVOJE SENIORSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V ČR	30
5.1.1 <i>Demografický aspekt</i>	30
5.1.2 <i>Zdravotní stav seniorů</i>	30
5.1.3 <i>Ekonomická situace seniorů</i>	31
5.1.4 <i>Dotazníkové šetření v České republice</i>	31
5.2 ASPEKTY ROZVOJE SENIORSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V SR.....	44
5.2.1 <i>Demografický aspekt</i>	44

5.2.2	<i>Zdravotní stav seniorů</i>	45
5.2.3	<i>Ekonomická situace seniorů</i>	45
5.2.4	<i>Dotazníkové šetření na Slovensku</i>	46
5.3	SWOT ANALÝZA.....	58
5.3.1	<i>Česká republika</i>	59
5.3.2	<i>Slovenská republika</i>	60
5.4	SHRnutí	60
6	SHRnutí VÝSLEDKŮ	62
6.1	ČESKÁ REPUBLIKA	62
6.2	SLOVENSKÁ REPUBLIKA	63
7	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	64
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68
	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	72
	SEZNAM PŘÍLOH	74

ÚVOD

Segment seniorů patří do ohrožené skupiny cestujících, proto jsou tedy nedílnou součástí sociálního turismu, stejně jako segment rodin s dětmi, mládeže a handicapovaných. Skupinám ohroženým sociální exkluzí hrozí vyloučení z běžné společnosti, a proto se sociální turismus soustřeďuje na podporu cestování určenému pro tyto skupiny a tím jim dopomáhá k zařazení se do společnosti lidí, pro které je cestování nedílnou a snad běžnou součástí života.

V práci jsou zmíněny v obecnější rovině všechny výše uvedené skupiny, největší část práce je ale věnována turistice seniorské. Senioři jsou v dnešní době velmi dynamickým segmentem a díky moderní lékařské péči a seniorské osvětě se prodlužuje doba jejich života. Senioři jsou aktivnější a při výběru dovolené jsou velmi pečliví s nárokem na vyšší standard služeb.

Úkolem a záměrem diplomové práce je blíže se zaměřit na tento specifický segment cestujících a pomocí průzkumu získat informace vztahujících se k využití služeb cestovního ruchu, k motivům jejich cest a veškerým faktorům týkajících se cestování vůbec. Vzhledem k bádánému tématu, kterého součástí je propojení sociálního turismu se seniorským cestovním ruchem, jsou nedílnou součástí průzkumu také otázky využívání možných finančních prostředků či slev ze strany subjektů působících v oblasti cestovního ruchu.

Pozornost autora je upoutána nejen na cestování seniorů v České republice, ale také na seniorský turismus v s námi sousedící zemi Slovensku. Důvodem volby je snaha získat informace o rozdílnosti či naopak podobnosti využívání služeb cestovního ruchu ve dvou ekonomicky si podobných státech.

Průzkum v obou státech pak slouží k objevení nedostatků a mezer na trhu seniorského cestovního ruchu a díky zpracované SWOT analýze odhaluje jeho silné a slabé stránky, možné příležitosti a případná ohrožení. Průzkum tak dopomůže uzavřít práci celkovým shrnutím výsledků a ze získaných informací od respondentů vede k návrhům a doporučením na zlepšení aktuální situace.

1 METODIKA ZPRACOVÁNÍ A CÍL PRÁCE

Struktura práce je rozdělena na dvě části, pasáž teoretickou a pasáž empirickou. V teoretické části je představena problematika sociálního turismu s cílem čtenáře seznámit s předmětem jeho zkoumání a poznatky badatelů v oblasti sociálního turismu. Popisuje jeho vznik a dotýká se oblasti sociálních a ekonomických dopadů na samotné aktéry sociálního turismu. Interpretace sociálního turismu je pak přenesena do další kapitoly a aplikována přímo na Českou republiku. Tato část informuje především o projektech pro jeho podporu a podrobně vykresluje cílové skupiny a jejich charakteristické rysy. Ze všech sociálních skupin je však pro další kapitolu vybrán pouze segment seniorů, jeden z nejvíce zastoupených cílových skupin. Seniorský cestovní ruch se zaměřením na jeho vznik, předmět zkoumání, specifika a segmentaci seniorů pak ukončuje teoretickou část diplomové práce. Ke zpracování této části je využito zahraničních i českých literárních publikací a dostupných internetových zdrojů.

Empirická část práce je před samotným průzkumem rozšířena o aspekty ovlivňující seniorský cestovní ruch a kvalitu života seniorů v České a Slovenské republice za pomoci dostupných českých a slovenských literárních a internetových zdrojů. Pro průzkum je využito dotazníkového šetření v široké veřejnosti u obou států s cílem analyzovat seniorského návštěvníka a získat informace především o faktorech a motivech v oblasti využití služeb seniorského cestovního ruchu. Ze získaných údajů, které jsou zjišťovány ve středních a východních Čechách a západním a východním Slovensku, pak dochází ke komparaci výsledků mezi oběma státy a následnému zpracování SWOT analýzy. Důvodem volby těchto regionů je snaha zachytit možné rozdíly mezi úrovní života seniorů v hlavních městech, tedy Praze a Bratislavě a menších východních městech, kde mohou být služby cestovního ruchu pro seniory méně dostupné a tím docílit objektivního výsledku. Závěr přináší shrnutí dosáhnutého výsledku a doplňuje o možná doporučení ke zlepšení stávajícího stavu seniorského cestovního ruchu.

Jak je zmíněno výše, hlavním záměrem práce je analýza seniorského typu návštěvníka s cílem zjistit:

- rozhodující **faktory** pro realizaci dovolené seniorů v Česku a na Slovensku,
- **motivy** jejich cest,
- možnosti využití **finanční podpory** k realizaci dovolené.

K výzkumným otázkám se pak v empirické části v kapitole 5 vztahují stanovené hypotézy, které jsou výsledkem dotazníku buď potvrzeny, nebo vyvráceny.

2 SOCIÁLNÍ TURISMUS

Tato kapitola představuje problematiku sociálního turismu, který může být pro mnohé zcela novým, neprobádaným tématem. Seznamuje s předmětem jeho zkoumání, samotným vznikem a jeho počátky, až po sociální a ekonomické dopady sociálního turismu nejen na jeho účastníky, ale také na pracovníky v oblasti cestovního ruchu.

2.1 Předmět sociálního turismu

Pojem sociální turismus je spíše společnosti znám a často uváděn jako cestovní ruch pro všechny. Pro tento druh cestovního ruchu vznikaly již v padesátých letech různé definice, přičemž jedna z prvních definic pochází od Hunzickera (1951), který popisuje sociální turismus jako účast na cestování hospodářsky slabých či jinak znevýhodněných elementů ve společnosti. Později Hunzicker (1957) rozšiřuje své úvahy o sociálním turismu a vysvětluje ho jako určitý typ cestovního ruchu vyznačující se účastí lidí s nízkými příjmy, kterým jsou poskytovány nadstandardní služby. Haulot (1982) mluví o sociálním turismu jako o typu cestovního ruchu, který se zaměřuje především na člověka a jeho osud, a nikoli na zisk, který plyne z postavení spotřebitele.

Postupným vývojem a hlubším pronikáním do tématu vznikly čtyři ustálené definice, ze kterých se v Evropě vychází dnes. Minnaert, Maitland a Miller (2011) vykládají tyto definice následovně:

- sociální turismus je druh cestovního ruchu, který povzbuzuje účast v cestovním ruchu všech, včetně osob, které jsou ekonomicky nebo jinak znevýhodněné (cílem je podpora účasti většiny členů společnosti na aktivitách cestovního ruchu. Turisticky nabízený produkt je standardní jak pro znevýhodněné, tak pro neznevýhodněné skupiny),
- sociální turismus je takový druh cestovního ruchu, který je výhradně určen pro osoby ekonomicky či jinak znevýhodněné (typ produktu, který je speciálně upraven pro uživatele sociálního cestovního ruchu, například výběr ubytování nebo poskytování podpůrných služeb),

- sociální turismus je druh cestovního ruchu, který poskytuje ekonomické příležitosti prostřednictvím cestování a cestovního ruchu osobám, které jsou ekonomicky slabé či jinak znevýhodněné (sociální turismus soustředěný především na poskytování ekonomických benefitů pro hostitelské komunity. Cíloví uživatelé jsou považováni za potenciální skupiny zákazníků, kteří jsou přitahováni během hlavní sezóny a zvyšují prodej a pracovní příležitosti ve městech),
- sociální turismus je druh cestovního ruchu, který podporuje účast na turistických aktivitách u osob, které jsou ekonomicky slabé či jinak znevýhodněné (sociální turismus si dává za cíl nabídnout zážitky, které jsou již přístupné pro většinu osob skupinám, které jsou vyloučeny z běžné společnosti, obvykle z finančních nebo zdravotních důvodů).

Sociální turismus lze ale také specifikovat jako „*typologizovaný dle způsobu hrazení nákladů, přičemž jsou tyto náklady hrazeny buď celé, nebo zčásti nikoliv cestujícím samým, ale institucí, kdy typickým příkladem jsou lázeňské pobyty či incentivní cestovní ruch*“ (PÁSKOVÁ a ZELENKA, 2002, s. 271).

Schapmansová (2009) naopak pohlíží na problematiku sociálního turismu z morálního hlediska, kdy sociální turismus definuje jako „*cestovní ruch se zvýšenou morální hodnotou, který se zaměřuje buď na užitek hostujícího subjektu, nebo návštěvníka při turistické směně*“. Navazuje tím na názory Haulota (1982, s. 208) a Minnaerta (2006), kteří zohledňují také etický aspekt a nacházejí odůvodnění v tom, že individuálními či kolektivními cíli moderní společnosti by mělo být zajištění větší spravedlnosti, důstojnosti a lepšího požitku ze života pro všechny občany.

Podle Evropského hospodářského a sociálního výboru (2006) lze sociální turismus vykládat i jako „*právo*“ na cestovní ruch. Výslovně jako „*právo každého na odpočinek, a to jak na denní, týdenní a roční bázi a tedy i právo na volný čas, který umožňuje rozvíjet všechny stránky osobnosti a sociální integraci*“ (EHSV, 2006, s. 68).

2.2 Počátky sociálního turismu

Sociální turismus se ve své současné podobě objevil až v 19. století. Tehdejší zákony upravující pracovní – právní vztahy neobsahovaly dovolenou pro zaměstnance. Ti museli chodit do práce každý den, včetně nedělí, proto možnosti většiny populace jet na dovolenou byly velmi omezené. (ISTO, online, cit. 2014-12-22).

Podle zdroje Mezinárodní organizace pro sociální cestovní ruch (ISTO) se první akce sociálního turismu zrodila z jakési etické poptávky, a to v roce 1936, kdy se Mezinárodní organizace práce (ILO) usnesla na úmluvě o placené dovolené (úmluva č. 52), Podstata této úmluvy je vymezena ve Všeobecné deklaraci lidských práv (1948), která říká, že každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.

Někteří historici se ale domnívají, že sociální turismus se zrodil již dříve, s rozvojem prázdninových táborů pro znevýhodněné děti, především ve Francii a Švýcarsku. Myšlenka táborů se objevuje ve 20. letech 19. století, kdy větší část turistické infrastruktury patří do soukromého sektoru, a to buď organizacím, které chtějí zlepšit přístup k cestovnímu ruchu pro širší spektrum obyvatelstva, nebo ziskovým společnostem. (KONEČNÝ, 2013).

Teprve po druhé světové válce vznikají četné asociace, které jsou vytvořeny pod záštitou odborů, rodinných hnutí a podnikových výborů se společným cílem rozvíjet a rozšiřovat sociální cestovní ruch. (ISTO, online, cit. 2014-12-22).

2.3 Sociálně - ekonomické dopady sociálního turismu

Sociální turismus přináší sociální i ekonomické výhody, což potvrzuje i McCabe (2009), který společně s Minnaertem (2009) a Diekmann (2009) provedl výzkum sociálních dopadů účasti nízkopříjmových skupin v oblasti sociálního turismu a našel důkazy o výhodách od zvýšení sebevědomí, přes zlepšení rodinných vztahů až po proaktivní postoj k životu a účasti na vzdělávání. Tvrdí také, že rozvoj sociálního turismu může dopomoci udržet pracovní místa v sezóně i mimo sezónu a vytváří příjmy pro hostitelské komunity.

McCabe (2009) v jeho interpretacích sociálního turismu přiznává, že ekonomické přínosy hrají stále významnější roli, přičemž pro sociální rozvoj cestovního ruchu převažuje finanční argument před morálním.

Petrů (2009) považuje za neméně významný přínos pro evropskou společnost uspokojení účastníku cestovního ruchu nikoliv jen prostřednictvím přímé účasti na dovolené, ale díky „zvláštní“ povaze této činnosti ve volném čase. Jako další přínos jmenuje například lidský rozměr, hodnoty činnosti, zlepšení pohody a osobní rozvoj účastníků cestovního ruchu a obyvatel hostitelské destinace a v neposlední řadě také rentabilitu a ekonomický zisk průmyslu cestovního ruchu, zejména díky prodloužení hlavních sezón.

Ekonomická a sociální rentabilita jsou právě v oblasti sociálního turismu rozhodujícími faktory. Kolektiv autorů VŠE (2008, s. 69) ekonomickou rentabilitu popisuje jako „*hospodářskou činnost zajišťující cestovní ruch pro všechny, která by se měla řídit základními zásadami návratnosti investic a zisku nutného pro realizaci a dosahování základních cílů, protože pouze konkurenceschopné a rentabilní podniky mohou pracovat efektivně, bezpečně a hlavně se zárukami pro spotřebitele*“. Navíc organizace sociálního turismu vytvářejí pracovní místa po celý rok i v období nízké obsazenosti a tak pomáhají zajistit práci pro příslušné pracovníky v oblasti cestovního ruchu (KCR VŠE, 2008).

Sociální rentabilita pak přináší spíše společenské dopady. Návštěvníci nacházejí prospěch a uspokojení ze své dovolené a pracovníci v cestovním ruchu ze své práce. Cestování co největšího počtu občanů tak může vést nejen k většímu poznání, ale také k porozumění a vzájemné toleranci. (KCR VŠE, 2008)

2.4 Shrnutí

Tato kapitola přinesla průřez problematikou sociálního turismu, jejíž ucelené informace čtenáře seznamují s hlavní myšlenkou takzvaně cestovního ruchu pro všechny. Podává detailnější popis, čím se tato specifická forma cestovního ruchu zabývá a co je hlavním předmětem jeho soustředění. Kapitola představuje počátky a vývoj sociálního turismu a obohacuje o informace z oblasti potenciálních dopadů sociálního turismu jak na samotné aktéry, tak na subjekty podnikající v cestovním ruchu a tím na celou společnost.

3 SOCIÁLNÍ TURISMUS V ČESKÉ REPUBLICE

I přesto, že je sociální turismus v České republice spíše na počátku, stává se v posledních letech fenoménem, který může globálně ovlivnit vývoj cestovního ruchu a i tak malý stát jako je Česká republika podporuje tuto oblast se snahou jeho neustálého rozvoje.

Sociální turismus vychází z obecného práva na cestování, podle kterého má každý občan právo na volný čas a svobodný způsob jeho využití, bez ohledu na své bydliště, sociální postavení či finanční situaci. Tedy umožnit cestování co největšímu počtu lidí, zejména různým znevýhodněným skupinám, a zároveň tak obohatit jejich znalosti, podpořit jejich začlenění do společnosti a celkový osobní rozvoj. Sociální turismus může také výrazně přispět k poznávání cizích kultur a toleranci mezi národy a společenskými vrstvami. (BERÁNEK, 2012)

Tato kapitola je orientována na sociální turismus konkrétně v České republice. Poukáže především na formu jeho podpory a na segmentaci jednotlivých skupin jako na hlavní aktéry sociálního turismu.

3.1 Podpora sociálního turismu

Evropská unie se snaží podporovat cestování znevýhodněných skupin obyvatel. Jedním z podpůrných projektů je program Calypso realizovaný Evropskou unií se zaměřením na oblast sociálního cestovního ruchu, který vychází z předpokladu, že cestovní ruch by měl být dostupný všem bez výjimky. (KOTÍKOVÁ, 2013)

Calypso je iniciativa zahájená v roce 2009 za účelem podpory mimosezónního cestovního ruchu, zejména v oblastech, kde cestovní ruch je dobře vyvinutý, ale vysoce sezónní. Dává méně známým, malým nebo vznikajícím destinacím příležitost propagovat se pro širší spektrum evropských turistů. Podporuje trvalejší zaměstnanost v odvětví cestovního ruchu tím, že umožňuje rozšířit pracovní místa mimo hlavní sezónu. (EUROPA, online, cit. 2014-12-22)

Projekt Calypso zvyšuje příležitosti k cestování lidem, pro něž je zahraniční dovolená náročná. Živobytí lidí v regionech po celé Evropě závisí jistou měrou také na cestovním ruchu, ale neplodné měsíce mimo školní prázdniny bývají pro destinace slabým obdobím, kdy příjmy drasticky klesají. Cestování během těchto klidných měsíců by významně přispělo k vytváření pracovních míst a hospodářskému oživení a lidem ze

zahraničí by umožnilo objavovat nové kultury a cítit se jako skuteční evropští občané. (CALYPSO, online, cit. 2014-12-22)

Cílem tohoto projektu je podnítit spolupráci soukromého a veřejného sektoru na rozvoji sociálního cestovního ruchu v členských státech EU a zmírnit sezónnost evropských destinací. Za dobu svého trvání byl projekt dotován částkou 3,5 milionu eur. (BERÁNEK, 2012)

Dalším podpůrným projektem je program Cestování dostupné všem, realizovaný Ministerstvem pro místní rozvoj, který má za cíl podporovat aktivity spojené s cestovním ruchem, jako jsou např. budování turistických odpočívadel, center služeb pro turisty a hygienického zázemí pro pěší, cyklisty a vozíčkáře, zajišťování ekologických forem dopravy, zpřístupnění atraktivit pro handicapované turisty a zajištění jejich lepší orientace po atraktivitách. (MMR, online, cit. 2014-12-22)

V rámci projektu Cestování dostupné všem funguje pak podprogram s názvem Národní program podpory cestovního ruchu pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj. Díky tomuto programu a systémovým dotacím ze státního rozpočtu poskytovaným podnikatelským subjektům podporující sociální cestovní ruch se v České republice získané dotace podařilo investovat na konkrétní vymezené aktivity¹. Jako příklad investovaných finančních prostředků lze jmenovat (MMR, online, cit. 2014-12-22):

- vybudování odpočívadla u turistické trasy v České Kanadě,
- Lipno bez bariér,
- Poznávejte Beskydy (tvorba poznávacích balíčků pro seniory a rodiny s dětmi),
- Vítkova hora pro všechny generace,
- Projekt Nebojte se cestovat sami (cestování pro osamělé seniory),
- Český Krumlov pro handicapované a jiné

3.2 Cílové skupiny sociálního turismu v ČR

Hlavní cílové skupiny, které zdroj Ministerstva pro místní rozvoj (2010) vytyčil, jsou rozděleny do čtyř skupin:

- rodiny a jednotlivci s nízkými příjmy,
- děti a mládež,
- osoby mentálně a fyzicky handicapované,
- senioři

---

¹ Seznam přidělených dotací na <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace>

Charakteristiku jednotlivých skupin detailně popsala Gombitová (2010) níže:

3.2.1 Rodiny s nízkými příjmy

U této skupiny závisí načasování dovolené na věku dětí. Rodiny s dětmi školního věku jezdí obvykle na dovolenou v období července a srpna, tedy během hlavních prázdnin. Na cestování jim zpravidla nezbyvá moc peněz, ale na druhou stranu chtějí alespoň na pár dní změnit zaběhlý stereotyp a dopřát dětem nové zážitky. Specifické potřeby jsou zaměřeny na diskontní sazby poskytovaných služeb, vícelůžkové pokoje v ubytovacích zařízeních nebo dostupnost kuchyně. Rozhodujícím faktorem jsou pro ně animační programy pro děti, dětské koutky (au-pair služby), možnost zapůjčení hraček a stolních her, venkovní hřiště, dětské postýlky a stoličky, přebalovací pulty a dobré hygienické zázemí ve všech zařízeních a tak dále. Pro svou dovolenou vyhledávají méně vzdálené, bezpečné a snadno přístupné destinace v ne příliš náročném terénu. Dávají přednost spíše klidnému venkovskému prostředí, je pro ně však důležitá široká nabídka volnočasového vyžití - památky, zábavní parky, sportoviště a půjčovny sportovního vybavení, turistické a cyklistické trasy, v zimních střediscích pak například lyžařské školy. Nabídka služeb cestovního ruchu pro rodiny obecně je velmi velká. Rodiny jsou velmi důležitým segmentem zákazníků a nabídka pro ně obsahuje mnoho speciálních slev (děti zdarma a tak dále).

Pro kategorii rodin s nízkými příjmy není jistě jednoduché finančně zajistit chod domácnosti, natož si dovolit finančně náročnou dovolenou. Pro ukázkou je níže vložena tabulka s vývojem minimální mzdy v jednotlivých letech od roku 2005 do současnosti, ze které je zřejmé, že finanční situace rodin, jejichž příjmy dosahují pouze minimální mzdy, není snadná a s veškerými celoročními výdaji je realizace dovolené mnohdy nelehký úkol. Pozitivní zprávou je, že od roku 2012, kdy byla minimální mzda několik let na úrovni 8 tisíc korun, se do roku 2015 zvýšila celkově o částku 1 200 korun.

Tabulka 1 Vývoj minimální mzdy v letech 2005 – 2013

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Minimální mzda	7185	7570	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8500	8500	9200

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Vývoj částek minimální mzdy (MPSV, 2014)

3.2.2 Děti a mládež

Děti jsou věkově vymezené do 14 let, jako mládež a studenti jsou pak označovány osoby v rozmezí 15 až 25 let. Děti jezdí na dovolené a jiné výlety s doprovodem, a to především s rodiči a prarodiči. Další možností jsou hromadné organizované cesty v podobě dětských táborů, škol v přírodě, lyžařských výcvikových kurzů, ozdravných pobytů nebo různá soustředění zájmových kroužků. U hotelů poskytujících zázemí pro tyto akce je důležitá především dopravní dostupnost a atraktivní, nízká cena, dostatečná ubytovací kapacita, zajištění bezpečnosti a hygieny, ale také specifické vybavení (sportovní hřiště, venkovní ohniště, klubovna atd.). Co se týče mládeže, přibližně 90% mladých lidí cestuje samo nebo s přáteli, menšina jezdí na organizované dovolené. Jako nezávislí cestovatelé používají všechny dopravní prostředky se sníženou nebo speciální cenou, jako jsou nízkonákladové letecké společnosti, ubytování v hostelech, kempech či dvouhvězdičkových hotelech. Musí být však čisté a obvykle s připojením k internetu. Často používají ISIC karty (International Student Identity Card). Tato skupina má ráda různé typy dobrodružných dovolených a často navštěvuje různé neobvyklé cíle a využívá možnosti mezinárodních výměnných programů. Hlavním motivem jejich cest bývá prohloubení vzdělání, poznání nových kultur, osamostatnění se, ale také zábava a odpočinek.

Jak je zřejmé z tabulky, počet mládeže má se stoupajícími roky klesající tendenci, kdy rozdíl mezi rokem 2005 a 2013 je v celkovém počtu bezmála 400 tisíc mladých ve věku 15 – 29 let.

Tabulka 2 Počet obyvatel ve věku 15 – 29 let (údaje v tis.)

ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
15-19 let	657	653	651	646	637	615	578	541	510
20-24 let	708	698	694	699	707	700	676	671	660
25-29 let	891	863	829	808	784	758	728	721	711
CELKEM 15-29 let	2257	2215	2175	2154	2129	2075	1983	1933	1881

Zdroj: Zpráva o mládeži (Maříková, 2013)

3.2.3 Osoby mentálně a fyzicky handicapované

Zdravotně postižení představují v cestovním ruchu vysoce flexibilní segment zákazníků, který není při cestování časově omezen. Na druhou stranu ovšem vyžadují mnohem vyšší investice do vnitřních i vnějších úprav hotelu. Nově budované hotely

musí respektovat vyhlášku Ministerstva pro místní rozvoj č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zajišťujících bezbariérové užívání staveb. Například osoby upoutané na invalidní vozík potřebují, aby bylo jejich potřebám přizpůsobeno prostředí, tedy nejen hotel, ale celá destinace. Hlavním problémem pro osoby se zdravotním postižením bývá přístup. Právní překážkou pro lidi s omezenou schopností pohybu a orientace je nedostatek sjednocení průkazů pro osoby se zdravotním postižením (ZTP) a tudíž omezené možnosti využití zařízení, když jsou v zahraničí. Na odstraňování bariér by se přitom měli podílet všichni aktéři – tedy samospráva, vzdělávací instituce, dopravci, podnikatelé v cestovním ruchu a další. V povědomí hoteliérů zatím není tato problematika příliš rozšířena, přestože je okruh potenciálních zákazníků poměrně široký.

Z následující tabulky vyplývá, že při celkovém počtu obyvatel České republiky, je více jak milion občanů s určitým zdravotním postižením. Z tohoto počtu mají největší zastoupení osoby ve věkovém rozmezí 60 – 74 let, kterých je více jak 280 000, čili skupiny seniorského věku. Je třeba dodat, že za zdravotní postižení jsou brány všechny typy handicapu od nejjednodušších forem postižení až po ty nejtěžší.

Tabulka 3 Lidé se zdravotním postižením

	Populace ČR (31. 12. 2008)	Občané se zdravotním postižením v ČR
Počet obyvatel ČR	10 287 189	1 015 548
Pohlaví		
muži	5 026 184	490 427
ženy	5 261 005	525 121
Věkové složení obyvatel		
0 – 14 let	1 479 514	46 208
15 – 29 let	2 175 672	60 621
30 – 44 let	2 312 929	101 331
45 – 59 let	2 195 646	245 743
60 – 74 let	1 462 586	283 274
75 let a více	660 842	276 744

Zdroj: Výsledky šetření o zdravotně postižených osobách v ČR (ČSÚ, 2008)

3.2.4 Senioři

Za seniory jsou v rámci sociálního turismu považovány osoby starší 50 let. Senioři, kteří jsou již v důchodu, si mohou čas uspořádat podle svých potřeb a velmi rádi využívají nabídky zlevněných pobytů mimo hlavní turistickou sezonu. Míří spíše do klidných destinací, kde mohou relaxovat, poznávat místní historii nebo léčit své zdravotní problémy. Tradiční formou podpory cestovního ruchu seniorů je u nás příspěvková a komplexní lázeňská péče. Kromě lázní však dnešní seniory zajímá také wellness, pěší turistika, rekreace u moře, návštěva památek a kulturních akcí nebo náboženský cestovní ruch. Při výběru hotelů je pro ně klíčová dobrá dopravní dostupnost, klidné a příjemné okolní prostředí a v případě zdravotních obtíží ocení i bezbariérové uspořádání či možnost dietního stravování. Senioři jsou obecně spíše konzervativní, hůře snášejí změny, mají vysoké nároky na kvalitu služeb, profesionalitu, ochotu a vstřícnost ze strany personálu. Jsou-li s pobytem spokojeni, rádi navštěvují hotel opakovaně a mohou se z nich stát skutečně věrní zákazníci.

Senioři dávají přednost cestování v páru, s vnoučaty nebo přáteli. Ve skupinách cestují, jen když jsou výlety organizovány seniorskými domy či kluby. Co se týče dopravy, mají senioři největší problém s leteckou přepravou. Pokud jde o ubytovací zařízení, preferují hotely a penziony, (standard, 3 hvězdičky), polopenzi a aktivity po celou dobu pobytu (fakultativní půldenní nebo celodenní výlety, návštěvy, večerní program).

Výše starobního důchodu je v podstatě v jednotlivých krajích podobná, nejvyšší průměrné starobní důchody čítají Praha a Středočeský kraj, ale i kraj Moravskoslezský a počet žen ve starobním důchodu je v porovnání s muži větší. S přihlédnutím ke kategorii rodin s nízkými příjmy je kvalita života seniorů na vyšší úrovni, co se týče vyplácených finančních prostředků, jak vyplývá z tabulky. Berou-li se v úvahu životní nároky těchto dvou kategorií, je obecně ze života známo, že senioři mají již daleko menší nároky, jsou spíše skromnější a netíží je obvykle žádné větší finanční závazky. Oproti rodinám, které mají nízké příjmy, či pouze minimální mzdu, platí obvykle hypotéku a starají se o své potomky lze v teoretické rovině konstatovat, že spíše senioři si mohou dovolit investovat více finančních prostředků do cestování.

Tabulka 4 Počet důchodců a průměrná výše důchodu v jednotlivých krajích

Kraj	Počet starobních důchodců (vč. předčasných)			Průměrná výše sólo starobního důchodu		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Praha	98 652	169 086	267 738	12 790	10 891	11 726
Středočeský	104 753	166 870	271 623	12 268	9 999	11 074
Jihočeský	53 975	88 048	142 023	11 911	9 945	10 861
Plzeňský	49 792	79 547	129 339	12 043	9 925	10 920
Karlovarský	25 054	40 905	65 959	11 863	9 746	10 707
Ústecký	68 419	110 981	179 400	12 126	9 792	10 871
Liberecký	37 683	60 964	98 647	11 978	9 975	10 893
Královéhradecký	49 604	81 237	130 841	11 908	9 948	10 848
Pardubický	44 905	72 569	117 474	11 818	9 803	10 740
Vysočina	45 972	72 671	118 643	11 752	9 714	10 689
Jihomoravský	97 278	163 656	260 934	11 963	9 881	10 832
Olomoucký	54 219	91 436	145 655	11 729	9 718	10 636
Zlínský	49 996	85 425	135 421	11 878	9 771	10 739
Moravskoslezský	106 701	169 923	276 624	12 686	9 546	11 035

Zdroj: Tisková zpráva (ČSSZ, 2013)

3.3 Shrnutí

Výše uvedená kapitola poukázala především na význam podpory sociálního turismu, a to nejen v České republice, ale i v ostatních členských státech Evropské unie především díky projektu Calypso, iniciativě podporující zejména mimosezónní turistiku s cílem napomáhat sociálně slabším vrstvám zvyšovat příležitosti k cestování. Mimo této iniciativy je v kapitole představen i program Cestování dostupné všem s ukázkou konkrétních aktivit realizovaných díky dotacím ze státního rozpočtu. Stěžejní podkapitolou je pak segmentace cílových a tedy i klíčových skupin sociálního turismu a následná specifikace přibližující jejich nároky na cestování.

4 SENIORSKÝ CESTOVNÍ RUCH

Od poloviny 20. století je stále častěji diskutován problém stárnutí populace. Jde o jednu z oblastí změn, s níž se potýká nejen svět, Evropa, ale také Česká republika a všechny její regiony. Je to způsobeno zejména tím, že mladí lidé nezakládají rodiny v tak brzkém věku, jako dříve, dále poklesem plodnosti i porodnosti, snížením úmrtnosti lidí ve vyšším věku a také dobrým zdravotním stavem starších lidí, zdravotní péčí atd. Změny ve věkové struktuře obyvatelstva mohou mít do budoucna dopad na hospodářství, služby, infrastrukturu a v neposlední řadě také na cestovní ruch. (KLUFOVÁ, NÝVLTOVÁ a FRANCOVÁ, 2010)

Autorky dále uvádějí, že senioři představují nejen cílovou skupinu sociálního turismu, jak je ostatně naznačeno v předešlé kapitole, ale patří k nejrychleji se rozvíjejícím segmentům cestovního ruchu a pro svůj rostoucí podíl v populaci mohou být zajímavou skupinou pro poskytovatele služeb.

Kapitola se zaměří na konkrétní specifickou skupinu sociálního turismu, na segment seniorů. Bude se zabývat samotným vznikem a hlavním předmětem zkoumání seniorského cestovního ruchu a jeho specifiky. Kapitola ukončí segmentace seniorů s typickou charakteristikou jednotlivých skupin.

4.1 Vznik a předmět zkoumání seniorského cestovního ruchu

Seniorský cestovní ruch lze poprvé spatřovat především v západních zemích u movitějších vrstev obyvatel. V České republice se seniorský cestovní ruch začíná rozvíjet po roce 2000, kdy podle šetření firmy MAG podíl účastníků cestovního ruchu starších šedesáti let dosáhl 10%, proto lze mluvit o seniorském cestovním ruchu. Seniorský turismus našich občanů se orientovala na přímořská letoviska, ovšem tento druh cestovního ruchu si mohlo v minulých letech dovolit pouze 3 - 5% seniorů. Po odbourání rekreace ROH a podnikové rekreace se seniorský domácí cestovní ruch orientoval na lázeňskou péči, došlo tak k oživení zájmu ze strany seniorů. (MAG, 2000)

Vůbec prvními badateli a průkopníky zabývajícími se seniorským cestovním ruchem byli Neugarten a Sternth, přičemž Sternth zkoumal vliv stárnutí na povědomí o informacích o cestovním ruchu a zjistil, že starší lidé mají mnohem širší povědomí a informace o cestovním ruchu než mladí. (SLAVÍK, 2012)

Mezi novodobého autora publikací o seniorském cestovním ruchu lze zařadit Pattersona (2006), který se zaměřuje na celý segment seniorského cestovního ruchu

a rozpracovává myšlenku hlavních motivů a potřeb seniorů. Nejen, že autor vysvětluje, jak sami sebe senioři vnímají, ale využívá svých poznatků o seniorském cestovním ruchu a snaží se ukázat, odkud berou senioři nejvíce informací a vyzdvihuje důležitost role rodinných příslušníků, kamarádů, známých a zkušeností z minulých návštěv.

Robertson (2003) pak zkoumá chování a zkušenosti seniorů s cestovním ruchem a snaží se vystihnout jejich behaviorální charakteristiku. Kromě toho popisuje, jaké rozdíly vidí senioři mezi svým domovem a místem, které navštívili.

4.2 Specifikace seniorů

Životní filozofie seniorů se během posledních let značně změnila. Zatímco v minulosti se senioři při vybírání zájezdů a dalších služeb cestovního ruchu orientovali takřka výhradně podle ceny, dnes si chtějí dopřát kvalitní dovolenou. Zlepšila se i zdravotní péče, která přispěla k tomu, že se dnešní senioři v důchodovém věku necítí vůbec staří a chtějí nadále aktivně žít. Dovolené seniorů již dávno neobohacují pouze lázeňské pobyty, případně odpočinek a sledování televize v hotelových resortech. Senioři chtějí jak aktivně žít, tak aktivně odpočívat a udržovat se tím ve fyzické i duševní kondici. Ubytovací zařízení by jim proto měla poskytnout dostatek sportovního vyžití, jako je plavání v bazénu, cvičení v posilovně a pěší nebo cyklistické výlety nebo např. v poslední době velmi oblíbený nordic walking. Zároveň také vyžadují určitý komfort odpovídající potřebám jejich věku. Nabídka poskytovatelů služeb v cestovním ruchu by též měla zahrnovat kulturní aktivity a možnosti poznávání. Starší turisté rovněž uvítají individuální přístup hotelového personálu a snahu vyhovět i speciálním přáním a požadavkům. Z hlediska přístupnosti by měla být samozřejmostí bezbariérovost celého ubytovacího zařízení. (VOCELOVÁ, 2009)

Turisté senioři jsou podle Pattersona (2006) specifičtí následujícími charakteristickými rysy:

- *„pasivní turisté,*
- *psychocentrici,*
- *preferují intimní rodinnou atmosféru,*
- *preferují relaxační pobyty,*
- *hledají kvalitní ubytování s kompletními službami“*

Klufová, Nývltová a Francová (2010) jako typické rysy uvádějí:

- „rádi si připlatí za kvalitnější službu,
- cestují i mimo hlavní sezónu,
- často nakupují dopředu,
- očekávají pečlivou organizaci cesty bez stresujících situací,
- jen výjimečně objednávají zboží a služby přes internet,
- jsou rizikovější z hlediska možných zdravotních obtíží a úrazů“

Pásková a Zelenka (2002) označují seniory jako „skupiny obyvatel mající relativně velké množství disponibilních prostředků, množství volného času, tendenci trávit na dovolené delší období a využívat mimo jiné mimosezónních pobytů“.

4.3 Segmentace seniorů podle věku

Macková (2013) spojuje aktivity seniorů s jejich věkovými rozdíly a tvoří kategorizaci:

- 55 - 64 let: senioři patřící do této skupiny stále pracují a preferují spíše relaxační typy dovolených. Vyžadují zábavný program a vracejí se k aktivitám, kterých se dříve museli vzdát (např. návštěva divadla, nočních podniků, kasin či barů).
- 65 - 74 let: senioři v této kategorii mají neomezený volný čas během celého roku. Jejich cesty tedy realizují hlavně proto, aby doplnili své znalosti z oborů, které s nimi souvisí (např. geografie, umění nebo historie).
- 75 let a více: do této skupiny spadají senioři, kteří mohou mít již zdravotní problémy, ale přesto se cestování nechtějí vzdát. Zaměření, program a především náročnost zájezdu musí být značně přizpůsobena jejich fyzické kondici a zdravotnímu stavu.

Kolektiv autorů katedry cestovního ruchu VŠE (2008) ale například upřednostňuje a doporučuje kategorizaci na mladší seniory (50 - 64let), starší seniory (65 - 70let) a veterány (71 a více let).

Malíková (2011) rozlišuje počínající, neboli rané stáří (60 - 70let), kmetství (75 - 89let) a tzv. patriarchum, neboli dlouhověkost (90 a více let). Podle Dolanské (2005) se senioři dělí do kategorií „50plus“, „60plus“ a „65plus“.

4.4 Segmentace seniorů podle životního stylu

Životní styl je možné chápat jako soubor ustálených každodenních činností a způsobu chování. Je systémem životních projevů a praktik charakterizujících člověka samého. Typologie seniorů dle životního stylu může být velmi důležitý prvkem a rozhodujícím faktorem pro poskytovatele služeb cestovního ruchu. Členění seniorů dle životního stylu ukazuje následující tabulka:

Tabulka 5 Segmentace seniorů dle životního stylu

Požitkáři	Požitkáři bývají často účastníky vzdělávacího cestovního ruchu. Starají se o svůj další rozvoj, pečují o sebe i po fyzické stránce rádi se zúčastní i dovolené, která je zaměřená na pěstění krásy těla. Tato klientela je otevřená produktům cestovního ruchu z oblasti umění a kultury. V porovnání s ostatními skupinami cestují požitkáři nadprůměrně.
Měšťané	Měšťané v rámci výjezdového cestovního ruchu obvykle využívají klasické předem připravené zájezdy, s preferencí domácího cestovního ruchu. Upřednostňují spíše pěší turistiku, a pokud si dané místo oblíbí, rádi ho navštěvují opakovaně. Při cestách do zahraničí využívají předem připravených zájezdů. Tato skupina je velmi citlivá na změny ceny a vykazuje poměrně malou intenzitu cestování.
Konzervativci	Častým motivem jejich účasti na cestovním ruchu je rekreace a odpočinek, a to zejména v rámci domácího cestovního ruchu. Dávají přednost organizovaným zájezdům a to hlavně v rámci krátkodobého cestovního ruchu. Preferují cestování autobusem. Jsou taktéž velmi citliví na cenu, ale tato citlivost se zmírňuje zejména při nákupu zboží a služeb, které mohou přispět k zlepšení jejich zdraví (lázeňský a wellness cestovní ruch).
Orientovaní na prestiž	Upřednostňují především výjezdový krátkodobý i dlouhodobý cestovní ruch. Senioři a seniorky, které spadají do tohoto segmentu, podnikají na jedné straně daleké cesty po celém světě a na straně druhé vyjíždějí i na krátkou dovolenou. Hrají často golf a navštěvují prestižní společenské, kulturní a sportovní akce. Aktivita v cestovním ruchu je u této skupiny lehce nadprůměrná.
Alternativní kritici	Převažují u nich zájmy o alternativní, zejména východní kultury. Cestují obvykle individuálně a upřednostňují typy cestovního ruchu, které jsou šetrné k životnímu prostředí. Neváhají se zúčastnit studijní cesty ani pěší turistiky. Oblíbená je i agro a ekoturistika. Jsou ochotni vynaložit poměrně značné finanční prostředky, pokud jsou si jisti, že daný produkt je šetrný k životnímu prostředí, ať se jedná o přírodní produkt nebo zdravou výživu.
Singles	Singles tvoří nejmenší skupinu ze segmentu seniorů. Jedná se o skupinu lidí, která se snaží zůstat stále mladá a stejně tak se i cítí. Podnikají obvykle daleké cesty do zahraničí a chtějí zažít dobrodružství. Jsou ochotni vynaložit na cestování množství finančních prostředků a ve srovnání s ostatními segmenty cestují nadprůměrně.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Tourismus & Wellness im Alter (2006)

4.5 Segmentace seniorů podle funkčního věku

Funkčním věkem se dle lékařské terminologie rozumí kombinace chronologického, funkčního, psychického a emocionálního věku. (Medical Dictionary, 2009). V Spojených státech se podle funkčního věku využívá dělení:

Tabulka 6 Segmentace seniorů dle funkčního věku

„go – go’s“	Dobrá fyzická kondice, nejsou nijak omezeni v cestování
„slow – go’s“	mohou existovat určitá omezení v rámci fyzických a duševních schopností, která však nemusejí být nutně zcela zásadní při rozhodování o účasti na cestovním ruchu a při přijetí určitých opatření mohou být značně eliminována.
„no – go’s“	omezení podmíněna nefunkčností tělesné a duševní stránky tuto skupinu seniorů mohou omezovat v účasti na cestovním ruchu (např. osoby zdravotně postižené), je nutná přítomnost spřízněné osoby, která by jim v případě potřeby pomohla. Cestování je podmíněno přítomností

Zdroj: Vlastní zpracování na základě *Tourismus & Wellness im Alter* (2006)

4.6 Podpora seniorského turismu

Podpora rozvoje nejen seniorského turismu, ale sociálního cestovního ruchu obecně je v jednotlivých zemích různá. Kromě již uvedeného projektu CALYPSO, jehož cílem je především podpora mimosezónní turistiky, stojí za zmínku další významné projekty. Jako příklad lze uvést činnosti tří významných organizací (KCR VŠE, 2008):

- BITS (mezinárodní kancelář pro sociální cestovní ruch)
- ANCV (národní agentura pro poukázky na dovolené)
- IMSERSO (Institut pro seniory a sociální cestovní ruch ve Španělsku)

BITS je jedna z nejstarších mezinárodních organizací. Kancelář založená v roce 1963 se zaměřuje se na sociální turismus, zejména cestovní ruch mladých a seniorů. Její úloha spočívá především ve výměně zkušeností, zprostředkovávání informací a zviditelňování cestovního ruchu pro všechny. Velmi úzce spolupracuje s orgány Evropské unie a podílí se na organizaci řady konferencí, seminářů k této problematice. (Cestovní ruch pro všechny, online, cit. 2014-12-22)

ANCV je veřejně průmyslová a obchodní organizace, vytvořená v roce 1982 jako nástroj politiky sociálního cestovního ruchu s posláním zlepšit přístup k dovolené a volnému času pro všechny, zejména ty nejzranitelnější osoby. Agentura dlouhodobě finančně podporuje rozvoj sociálního cestovního ruchu a finanční prostředky investuje ve prospěch čtyř cílových skupin: senioři, mládež, rodiny s dětmi a osoby se zdravotním postižením. Zapojení široké sítě partnerů (místních orgánů, humanitárních organizací a dalších společenských organizací) umožňuje ANCV plnit tuto jedinečnou misi zaměřenou na snižování nerovnosti. (ANCV, online, cit. 2014-12-22)

IMERSO je španělská instituce pomáhající zejména starším lidem zrealizovat organizované skupinové zájezdy, především mimo hlavní sezónu Španělský stát investuje do tohoto programu přibližně 75 milionů EUR ročně, ale pomocí různých daňových mechanismů, zvýšených výnosů z příspěvků na sociální zabezpečení a úspor dávek v nezaměstnanosti program přináší zhruba 125 milionů EUR, a proto je ekonomicky vysoce rentabilní. Díky tomu tento program umožnil starším lidem poprvé cestovat, poznávat jiná města a místa, rozšiřovat své společenské vztahy a zlepšovat si svou fyzickou kondici. Program se neustále zdokonaluje a vyvíjí se, hledá nové formy cestovního ruchu pro všechny s větší kulturní, zdravotní a sociální hodnotou (pobyty v lázních, kulturní akce) a uživatelé jsou s kvalitou programu spokojeni. (IMERSO, online, cit. 2014-12-22)

4.7 Shrnutí

Závěrečná kapitola teoretické části se zaměřila na seniorský cestovní ruch jako na specifickou skupinu sociálního turismu. Datuje její vznik a seznamuje s názory průkopníků zabývajících se cestováním seniorů. Neopomenutelnou částí je jejich specifikace s konkrétními charakteristickými rysy, tedy jaké služby při jejich aktivitách v cestovním ruchu vyhledávají a především jejich segmentace, která je dána konkrétními kritérii. Jako formy podpory seniorského cestovního ruchu jsou zde uvedeny činnosti významných organizací, jejichž pomoc přispívá k rozvoji cestování nejen seniorů, ale i ostatních ohrožených skupin.

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část práce se zaměřuje na segment seniorů v cestovním ruchu. Poukazuje na **aspekty** využití služeb seniorského cestovního ruchu a sleduje rozhodující faktory, jakými jsou **motivy** jejich cest a možná **finanční podpora**. Výsledky jsou pomocí dotazníkového šetření realizovaného v České a Slovenské republice, zpracovány do grafické podoby. V komentářích ke grafům je pak pracováno pouze s absolutními hodnotami, pro komplexnost a přehlednost výsledků jsou do příloh vloženy autorem zpracované tabulky s absolutními a relativní četnostmi. Konkrétní oblastí průzkumu je v České republice hlavní město Praha a východočeské Pardubice a okolí, na Slovensku pak východní města Košice a Prešov a hlavní město Bratislava. Z časových důvodů a vzhledem k vyhledávání specifického segmentu veřejnosti bylo získávání dat na Slovensku rozděleno přibližně do tří týdnů. V České republice pak díky lepší dostupnosti a větším časovým možnostem bylo dotazníkové šetření provedeno v rámci jednoho týdne.

Před samotným dotazníkovým průzkumem jsou v práci představeny aspekty ovlivňující seniorský cestovní ruch a to jak v Česku, tak na Slovensku. Jsou stanoveny základní výzkumné otázky a hypotézy, které jsou po ukončení šetření buď potvrzeny, nebo vyvráceny. V závěru empirické části pak dochází ke komparaci výsledku průzkumu mezi oběma státy a prezentaci SWOT analýzy plynoucí ze zkoumaného. Na základě výsledku šetření jsou zpracovány možné návrhy či doporučení na zlepšení stávajícího stavu.

Před zahájením průzkumu je tedy nutné stanovit si hlavní cíle pomocí výzkumných otázek a k nim odpovídající hypotézy:

Cíl 1: Zjistit, zdali senioři v ČR a SR jezdí pravidelně na dovolenou

Hypotéza 1: Předpoklad, že senioři v ČR jezdí pravidelněji na dovolenou, než senioři v SR.

Cíl 2: Zjistit, jakému druhu cestování dle místa realizace dávají senioři v ČR a SR přednost.

Hypotéza 2: Předpoklad, že senioři v ČR a SR upřednostňují zahraniční CR před domácím CR.

Cíl 3: Zjistit, jaké jsou motivy cest pro seniory v ČR a SR

Hypotéza 3: Předpoklad, že nejčastějším motivem pro seniory v ČR a SR bude relaxace a odpočinek.

Cíl 4: Zjistit zdali senioři v ČR a SR využívají nějaké finanční podpory.

Hypotéza 4: Předpoklad, že více jak polovina dotázaných v ČR a SR nevyužívá žádné finanční podpory.

5.1 Aspekty rozvoje seniorského cestovního ruchu v ČR

5.1.1 Demografický aspekt

Populace České republiky, stejně jako populace ostatních vyspělých států stárne a podle dlouhodobých prognóz bude podíl starších osob v populaci trvale narůstat. K tomuto demografickému stárnutí dochází v důsledku změn v charakteru demografické reprodukce, především v důsledku dlouhodobého zlepšování úmrtnostních poměrů, které je v moderních společnostech doprovázeno poklesem intenzity porodnosti. Projekce obyvatelstva České republiky předpokládají do budoucna zachování nízké úrovně plodnosti a další pokles úmrtnosti, zejména ve vyšším věku. Výsledkem těchto trendů nastane výrazná změna věkové struktury obyvatelstva a v době, kdy současná silná generace třicátníků překročí hranici důchodového věku, dojde k výraznému zvýšení počtu seniorských osob v populaci. (KALVACH, ČEVELA a ČELEDVÁ, 2014.)

V České republice jsou tyto změny patrné zejména po roce 1990, kdy došlo z důvodu změny životního stylu k poklesu míry plodnosti a zároveň vzrostla díky zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva střední délka života u mužů o 7 let a u žen o 5 let a z hlediska problematiky sociální a zdravotní péče o seniory lze předpokládat, že pozornost budou zasluhovat především vyšší věkové skupiny seniorů. (KALVACH, ČEVELA a ČELEDVÁ, 2014.)

5.1.2 Zdravotní stav seniorů

Zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva je úzce spojeno s celkovou životosprávou, osvětou a zdravotní péčí, neméně také ekonomickým a reálným růstem

příjmů seniorů. Lepší zdraví se pozitivně odráží ve výši výdělků a nabídce na trhu práce a zároveň snižuje počet předčasných odchodů do důchodu. V současné době je však v České republice věnováno málo prostoru prevenci a osvětě. Preventivní programy jsou pak často zaměřeny pouze na seniory a dostatečně neodráží rozmanité potřeby občanů starších 50 a více let. Na druhé straně je faktem, že častou bariérou je i nedostatečný zájem a motivace seniorů zúčastňovat se preventivních akcí. Investice do zdraví se pozitivně odráží na zvyšování ekonomického potenciálu starších pracovníků a seniorů i na sociální soudržnosti. Stát tedy musí vytvářet zdravé podmínky a podporovat programy zaměřující se na motivaci lidí ke zdravému životnímu stylu, k využívání nabídky preventivních programů a k převzetí odpovědnosti za svůj život. (MPSV, online, cit. 2015-01-31)

5.1.3 Ekonomická situace seniorů

Ekonomická situace seniorů je v České republice ovlivněna specifickými faktory. Senioři jsou odkázáni převážně na důchod, který pobírá a to zcela v souladu s prosazovanou ideologií minulého režimu, podle kterého je důchod zasloužený odpočinek, během kterého se stát o důchodce kompletně postará a vrátí mu to, co si za celý život našetřil. Toto přesvědčení vedlo k tomu, že se populace o svou důchodovou budoucnost nezajímala a míra jejich úspor nebyla zrovna velká (RABUŠIC, 1998: 305).

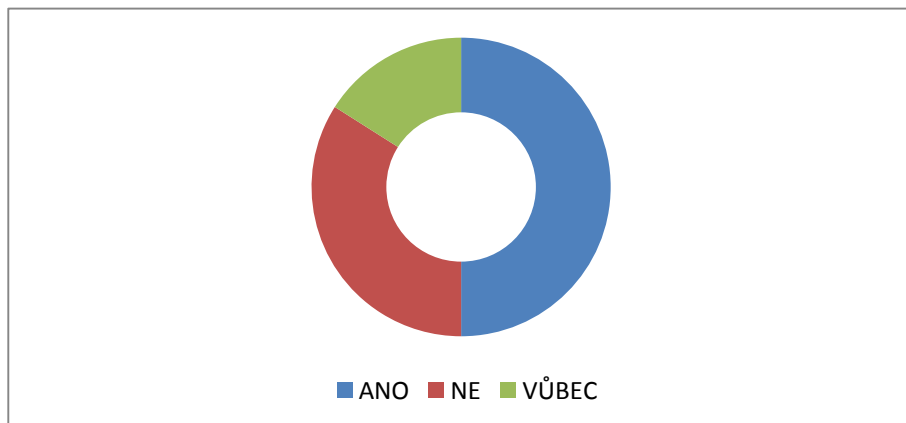
U současných generací seniorů tak nelze spoléhat na to, že by nedostatečnost důchodů k zajištění životního standardu byla zásadně korigována jinými příjmovými zdroji či rodinným zázemím jedince. Současní senioři většinou neměli možnost zabezpečit si vlastními silami dostatečný příjem pro stáří. Tento fakt je třeba brát v úvahu při tvorbě sociální politiky. Navíc s přibývajícím věkem se vyhlídky na zlepšení příjmové situace výrazně nelepší. Jestliže dnes senioři vyjadřují výraznou nespokojenost se svou ekonomickou situací, pak se do budoucna v důsledku stoupající životní úrovně současné populace v produktivním věku očekává i nárůst životní úrovně seniorů budoucích. (VOHRALÍKOVÁ, RABUŠIC, 2004)

5.1.4 Dotazníkové šetření v České republice

Pro dotazníkové šetření v České republice byl pro průzkum zvolen region středních a východních Čech, konkrétně hlavní město Praha a východočeské

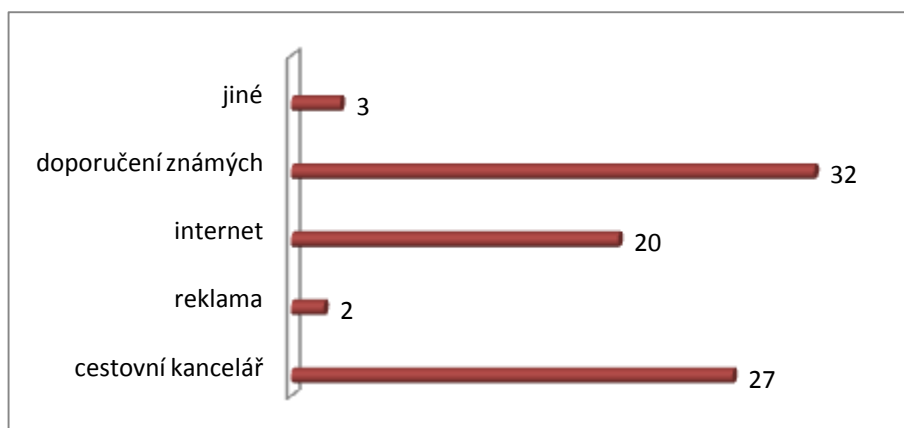
Pardubice. Důvodem, jak je již uvedeno v kapitole Metodika zpracování a cíl práce, je snaha zachytit možné rozdíly mezi úrovní života seniorů v hlavním městě, tedy Praze a menším východním městě, kde mohou být služby cestovního ruchu pro seniory méně dostupné či finančně náročnější. V těchto regionech bylo celkem osloveno 100 respondentů ze seniorské populace.

Graf 1 Pravidelnost dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 2 Zdroje informací

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Ze sta oslovených respondentů na otázku zdali **pravidelně** jezdí na dovolenou, odpovědělo 50 dotázaných, že ano, 34 jezdí na dovolenou nepravidelně a zbylých 16 nejedí na dovolenou vůbec. Zde je nutné uvést, že ti respondenti, kteří na dovolenou nejedí vůbec, mohli přejít až k otázce číslo 19 a 84 jich odpovídalo na otázku nadcházející.

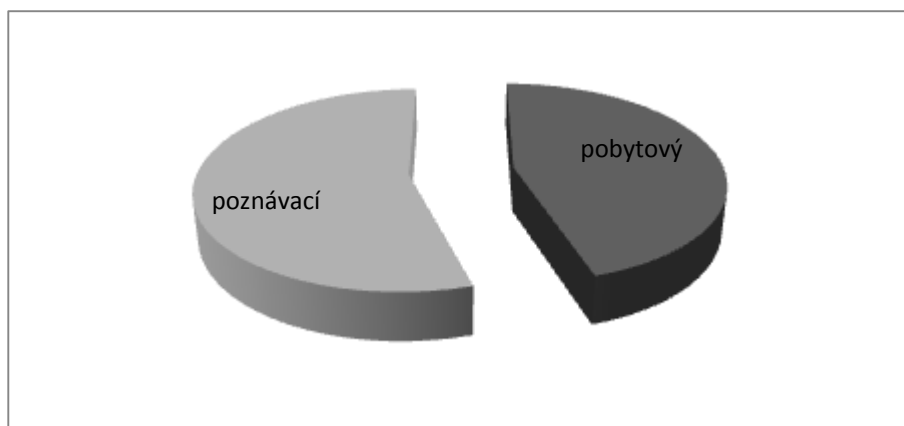
Z 84 respondentů získává většina **informace o dovolené** od svých známých (32) a jako druhý zdroj uváděli ve 27 případech cestovní kancelář, 20 respondentů čerpá informace z internetu a zanedbatelná část využívá reklamy či jiných zdrojů, mezi kterými byly jmenovány např. kalendář klubu českých turistů či veletrh Holiday World.

Graf 3 Druh dovolené dle místa realizace

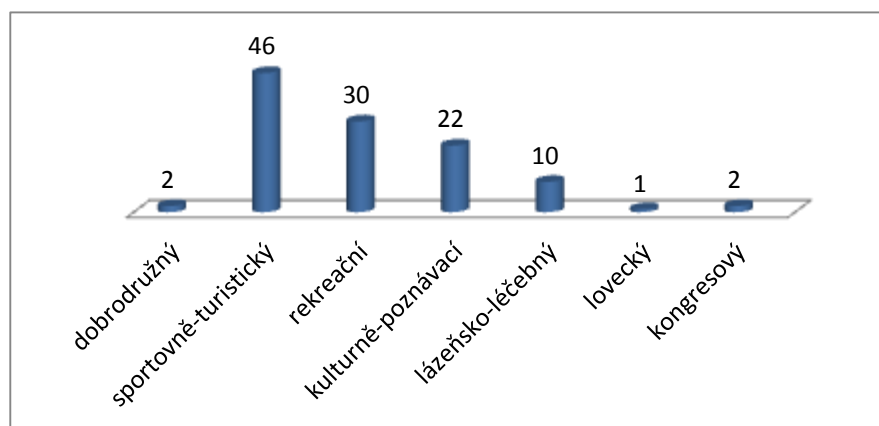
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 4 Typ dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

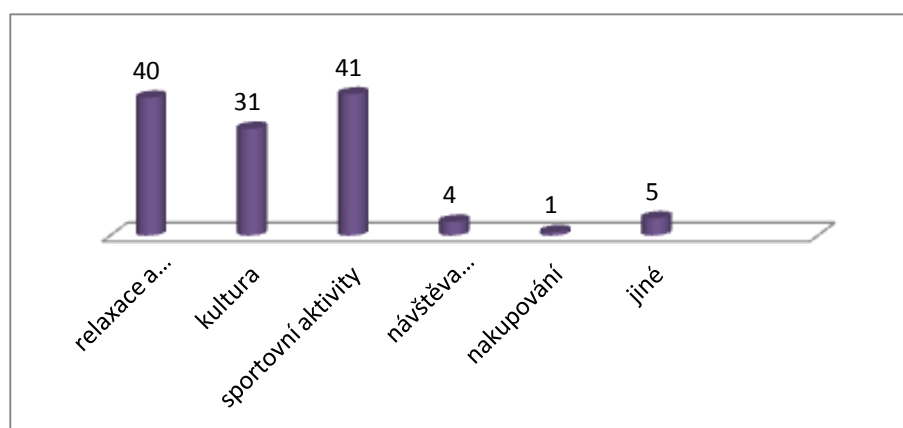
Graf 5 Forma cestovního ruchu

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Z dotazovaných dává 53 respondentů **přednost** domácímu cestovnímu ruchu před zahraničním a 31 preferuje trávit dovolenou raději v zahraničí, přičemž ve 46 případech z počtu dotazovaných se ukázalo, že mají raději poznávací **typ dovolené** než pobytový, který využívá 38 respondentů. Jako **formu** cestovního ruchu s převahou uváděli sportovně-turistický cestovní ruch (46), dále rekreační (30), kulturně-poznávací (22) a lázeňsko-léčebný (10). Pouze dva respondenti preferují dobrodružný cestovní ruch či kongresový cestovní ruch a jeden loveckou turistiku. Zde dotazovaní mohli označovat více odpovědí.

Graf 6 Motivy cest

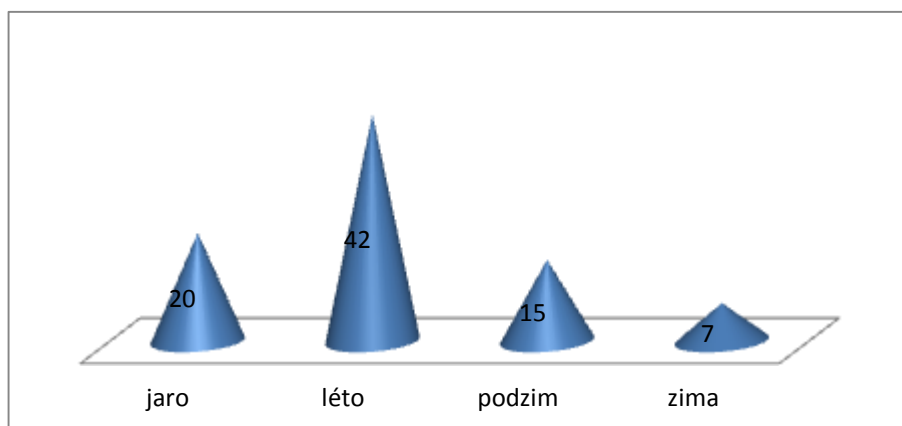

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Nejčastějšími **motivy cest** pro oslovené jsou sportovní aktivity (41) nebo rádi relaxují a odpočívají (40). 31 respondentů rádo jezdí za kulturou, 4 navštěvují své příbuzné a známé a pouze pro jednoho dotázaného je hlavním motivem nakupování. Mezi ostatní motivy respondenti zařadili výlety do přírody, vzdělávání se či poznání

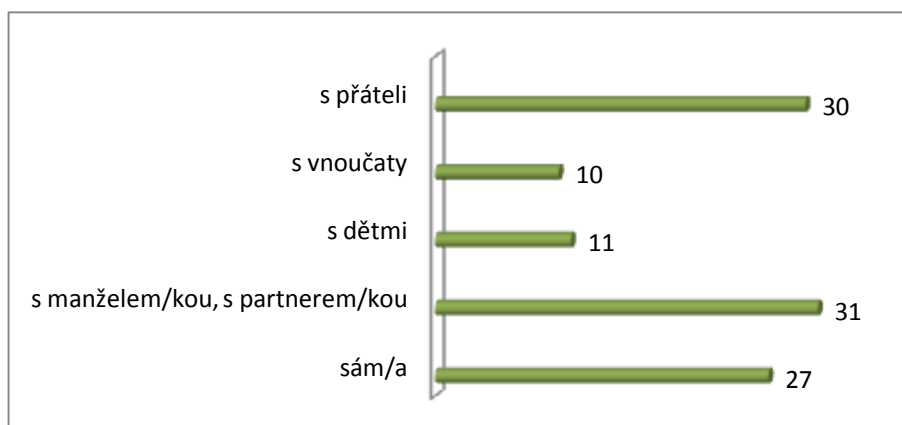
jiných kultur. Vzhledem k tomu, že při cestování může být motivů více, mohli zde opět respondenti udávat více odpovědí.

Graf 7 Období dovolené

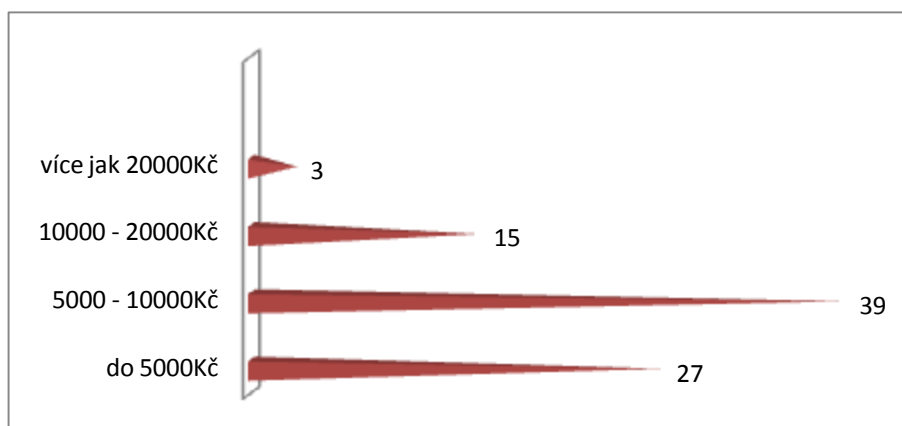
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 8 Doprovod na dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

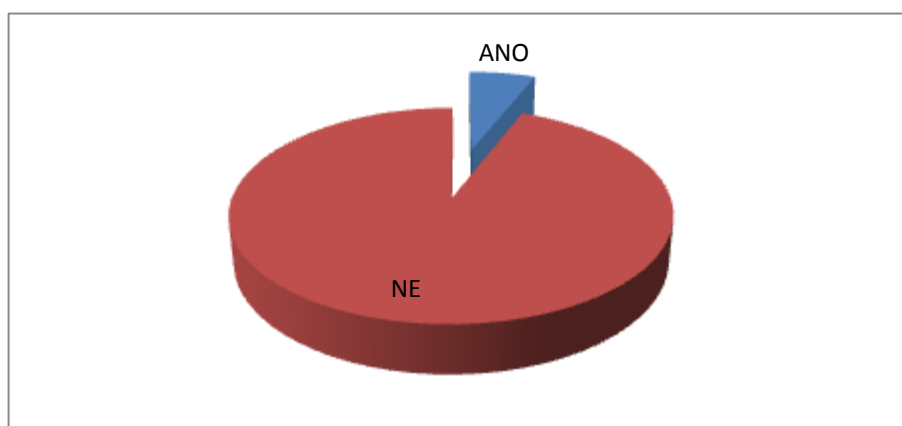
Graf 9 Průměrná útrata za dovolenou

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Nejoblíbenějším **obdobím** pro dovolenou je pro respondenty bezpochyby léto (42), 20 respondentů preferuje raději jarní měsíce, 15 vyjíždí za dovolenou na podzim a pouhých 7 cestuje do teplých krajín v období zimy. Dotázaní jezdí obvykle na dovolenou v **doprovodu** svého partnera/ky či manžela/ky (31), ale často také upřednostňují samotou na dovolené a to ve 27 případech. S přáteli si vyjede na dovolenou 30 dotázaných a zbytek bere na dovolenou své děti (11) či vnoučata (10). Zde byla opět možnost více odpovědí. Česká seniorská populace obvykle utratí za dovolenou nejvíce v rozmezí od 5000-10000Kč (39), 27 vydá na dovolenou spíše do 5000Kč a 15 respondentů se pohybuje v rozmezí 10000-20000Kč **v průměrné útratě** za dovolenou. Pouze tři respondenti ze seniorské populace utratí za dovolenou více jak 20000Kč.

Graf 10 Využití státní podpory

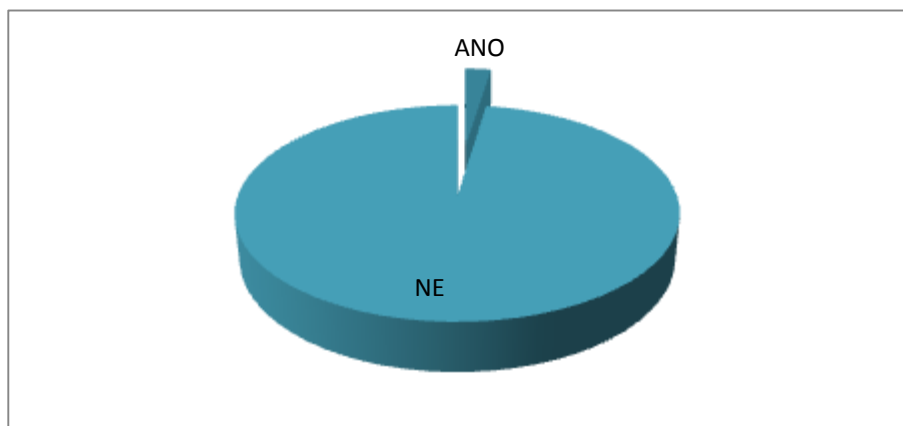
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 11 Využití finanční podpory ze strany pojišťoven

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

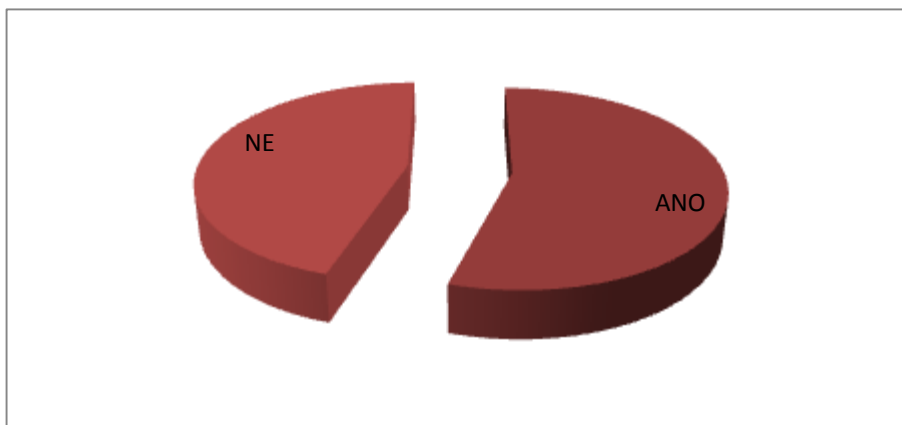
Graf 12 Využití příspěvků na dovolenou od zaměstnavatele

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

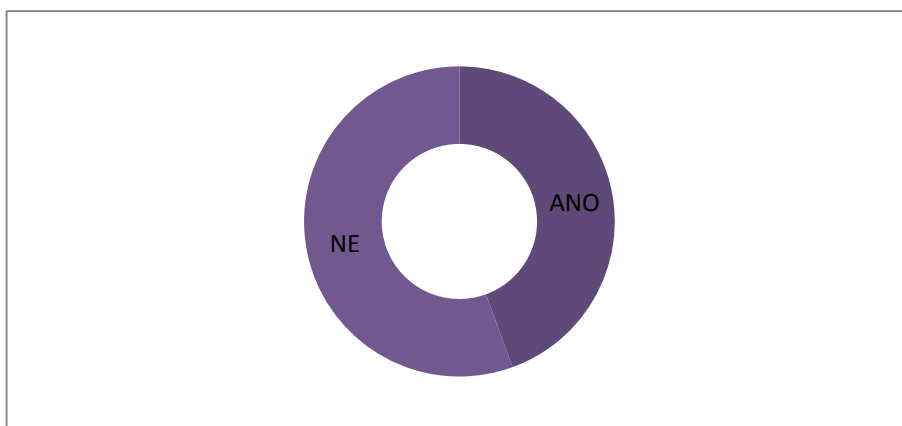
Velmi zanedbatelná část české seniorské populace využívá nějakých **příspěvků** pro realizaci svojí dovolené. 79 respondentů nevyžívá žádné **podpory ze strany státu**, 5 respondentů ale odpovědělo, že určitou formu státních příspěvků pobírá. Velmi malá část veřejnosti mezi seniory využívá **finanční podpory ze strany pojišťoven či zaměstnavatele**. Z příspěvků od zdravotních pojišťoven čerpají 3 respondenti a to na využití lázeňsko-léčebného pobytu ze zdravotních či pooperačních důvodů. 81 dotazovaných nevyžívá žádné finanční podpory zdravotní pojišťovny. Podobný výsledek byl i podpory ze strany zaměstnavatele, kdy dva senioři v pracovním vztahu dostávají příspěvek na dovolenou od svého zaměstnavatele, a výrazně převažující část nedostává příspěvek žádný (82).

Graf 13 Využití služeb CK či CA

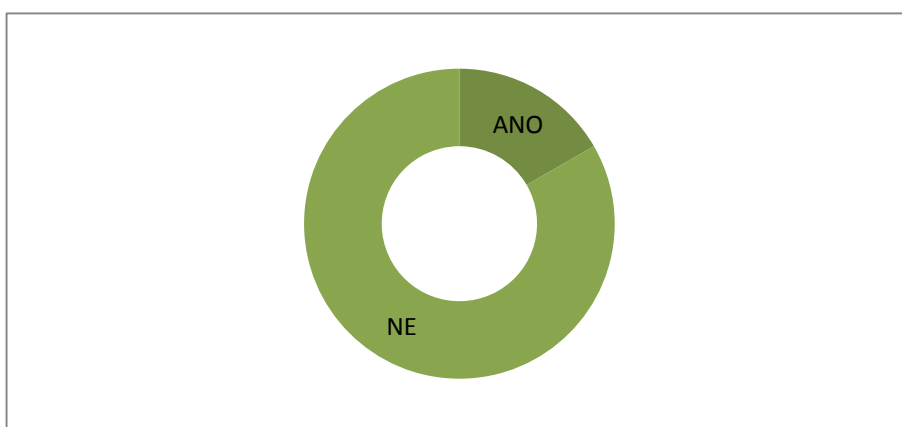
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 14 Využití slev ze strany CK

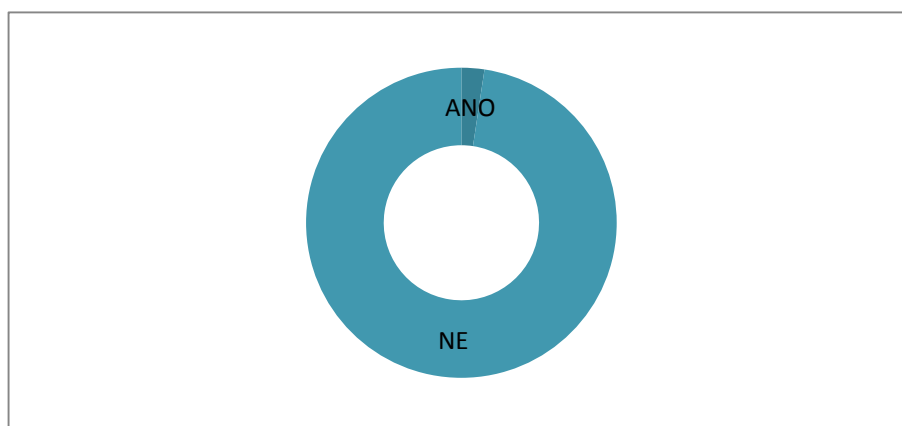
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 15 Využití slev na ubytovací zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

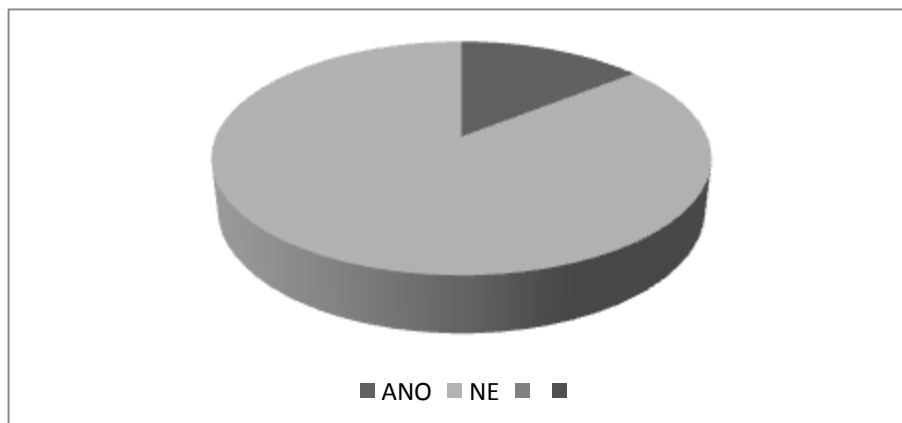
Graf 16 Využití slev na stravovací zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

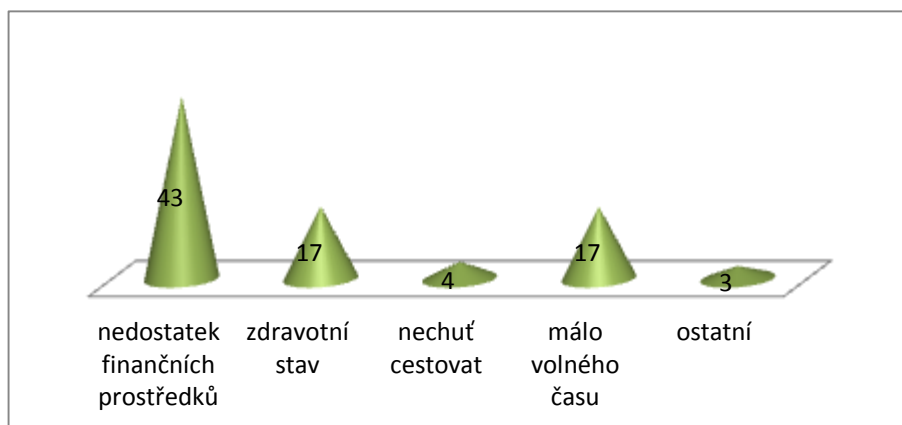
K cestování využívá 45 respondentů **služeb cestovní kanceláře či agentury** a 39 jejich služeb nevyužívá vůbec. Při dotazu, zda jim jsou poskytovány nějaké **slevy** ze strany cestovní kanceláře či agentury ze 45 dotázaných odpověděla více jak polovina (25), že nikoliv a 20 respondentů jako častou slevu uvádělo skonto z ceny při včasném nákupu, sleva při pravidelné návštěvnosti, sleva senior 55plus, last minute nákup či sleva za složení včasné zálohy. Někteří uplatňují slevy na seniory nebo jsou stálými zákazníky. Menšina dotázaných pak využívá **slev na ubytovací či stravovací zařízení**. Na ubytovací zařízení čerpá 14 respondentů slevy slevu díky známosti či pravidelné návštěvnosti, slevu na turistické chaty, nákup ze slevomatu nebo jsou držiteli karty Eurobed. 70 respondentů ale žádných slev nevyužívá. Velký rozdíl je vidět u poskytovaných slev na stravovací zařízení, pouze dva respondenti dostávají slevu na stravování, nevedli však slevu jakého typu a 82 respondentů nevyužívá slev na stravování.

Graf 17 Nabídka programů pro seniory

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 18 Překážky pro realizaci dovolené

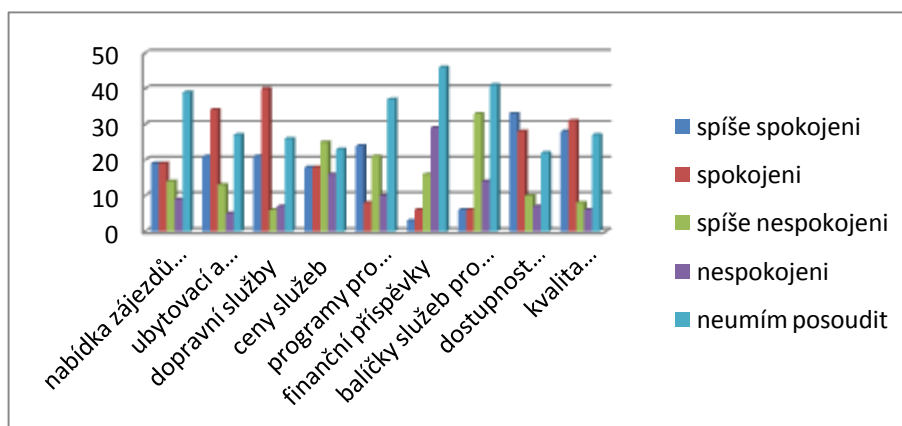

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Respondentům nejsou často poskytovány ani **speciální programy** ze strany podnikatelských subjektů. 12 jich uvedlo, že jako seniorský program jim jsou nabízeny výlety do přírody, pohybová cvičení, ranní procházky. Jedna respondentka uvedla, že jsou, ale nevyužívá je a jedna sestavuje programy sama. Zbylým 72 respondentům tedy nejsou žádné programy nabízeny. Pro realizaci dovolené dotazovaným často brání nedostatek finančních prostředků (43), zdravotní stav (17) a málo volného času (17). Pouze 4 respondenti nemají chuť cestovat. Z ostatních **překážek**, které byly jmenovány lze zmínit spíše nezáměr o cestování ze strany manželů či manželek dotazovaných.

Graf 19 Spokojenost s poskytovanými službami

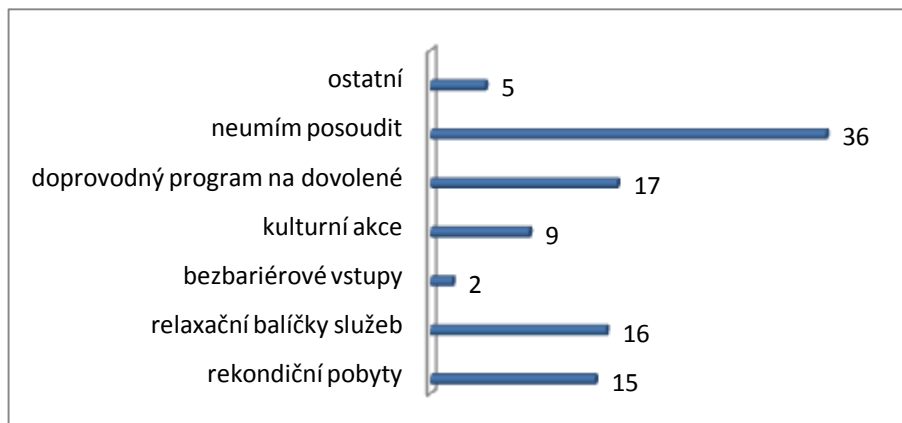

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Na tuto otázku odpovídalo již všech 100 respondentů a mělo hodnotit **poskytované služby** a jejich spokojenost s nimi. U nabídky zájezdů je jich spíše spokojeno a spokojeno 19, spíše nespokojeno 14 a nespokojeno 9. Většina uvedla (39), že tuto nabídku nejsou schopni posoudit. S ubytovacími a stravovacími službami jsou spíše spokojeni respondenti ve 21 případech a spokojeno ve 34 případech, spíše nespokojeno 13 a nespokojeno 5. 27 respondentů tyto služby neposuzuje. S dopravou jsou respondenti v cestovním ruchu převážně spokojeni (21) nebo zcela spokojeni (40), malá část dotazovaných je spíše nespokojena (6) či nespokojena (7). 26 respondentů neumí dopravní služby posoudit. S cenami služeb je stejná míra dotazovaných spíše spokojena nebo spokojena (18). 25 jich je spíše nespokojeno a 16 nespokojeno. Ve větší míře neumí respondenti tuto skutečnost posoudit (23). U nabídky programů pro seniory 24 respondentů odpovědělo, že jsou spíše spokojeni, 8 z nich je spokojeno, 21 spíše nespokojeno a 10 nespokojeno. Převážná část opět neumí nabídky programů posoudit (37). Na dotaz o finančních příspěvcích vyjádřili 3 respondenti spíše spokojenost a 6 spokojenost. Spíše nespokojeni byli respondenti v 16 případech a nespokojeni ve 29 případech. Téměř polovina ze sta oslovených nemá zkušenost s příspěvkem, proto tuto nabídku neposuzují. Ve stejné míře jsou dotazovaní spokojeni a spíše spokojeni u nabídky balíčků služeb pro seniory (6), spíše nespokojeno je 33, nespokojeno 14 a více jak 40 nemá žádný úsudek. U dostupnosti informací převládala spíše spokojenost (33) a celková spokojenost (28), spíše nespokojeno je 10 respondentů a nespokojeno 7. Zbylých 22 opět přístup k informacím neposuzuje. Jako poslední otázka v sekci spokojenosti s poskytovanými službami zazněla otázka kvality pohostinnosti, u které jsou respondenti převážně spokojeni (28) a spokojeni (31), spíše

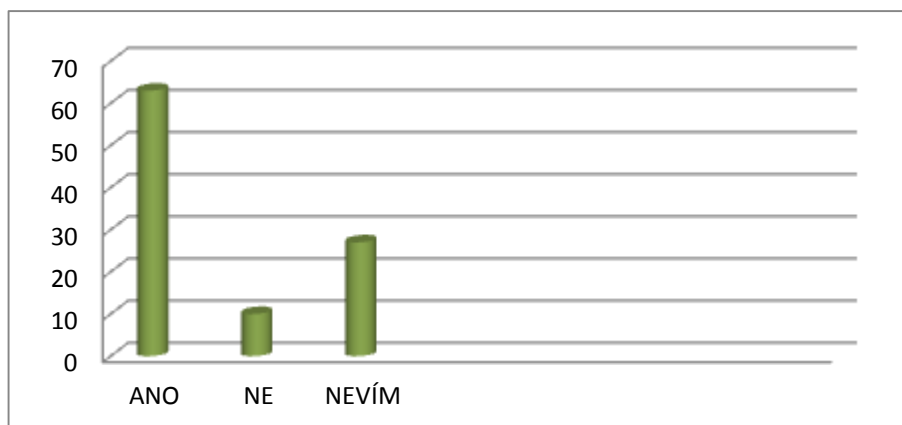
nespokojeno je 8 dotazovaných a nespokojeno 6. Kvalitu pohostinnosti neposuzuje 27 respondentů.

Graf 20 Absence služeb v nabídce pro seniory

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

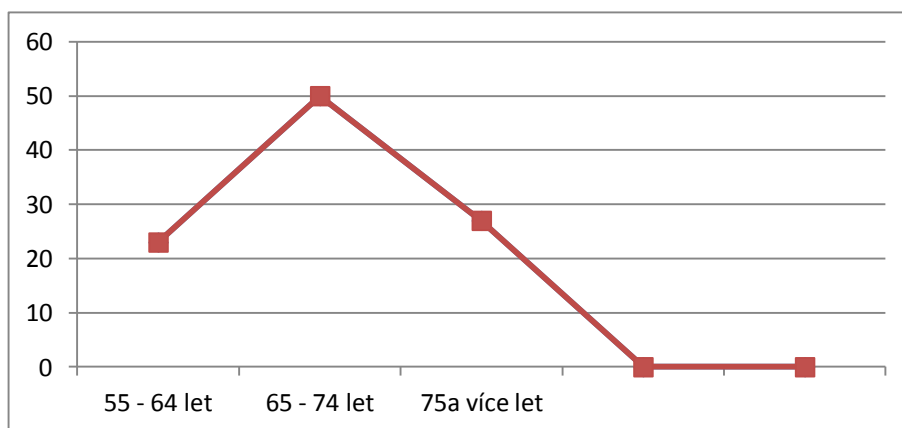
Graf 21 Větší podpora seniorského cestovního ruchu

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

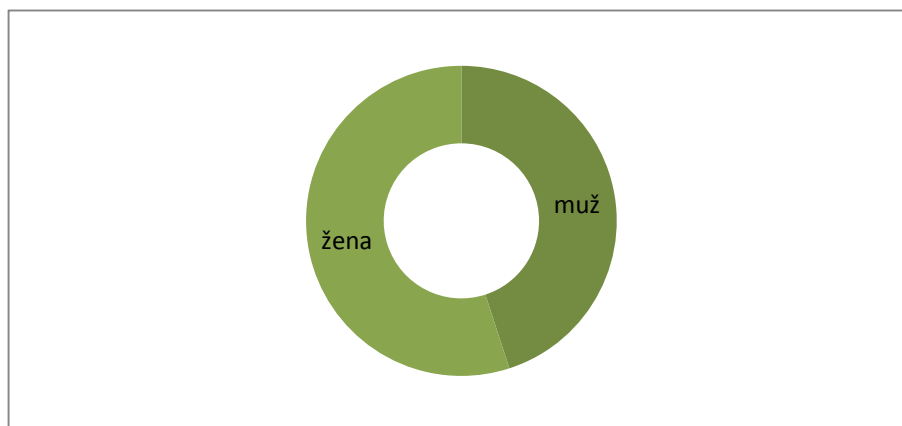
Seniorům v **nabídce služeb** chybí v 15 případech rekondiční pobyty a v 16 relaxační balíčky služeb. Pouze malá část shledává jako nedostatečné množství bezbariérových vstupu (2). 9 by jich uvítalo více kulturních akcí. Absenci doprovodných programů na dovolené vnímá 17 respondentů a 36 absenci služeb neposuzuje. Pro větší **podporu seniorského cestovního ruchu** byla majoritní skupina (63), 10 by neuvítalo větší podporu a 27 respondentů neví.

Graf 22 Věk

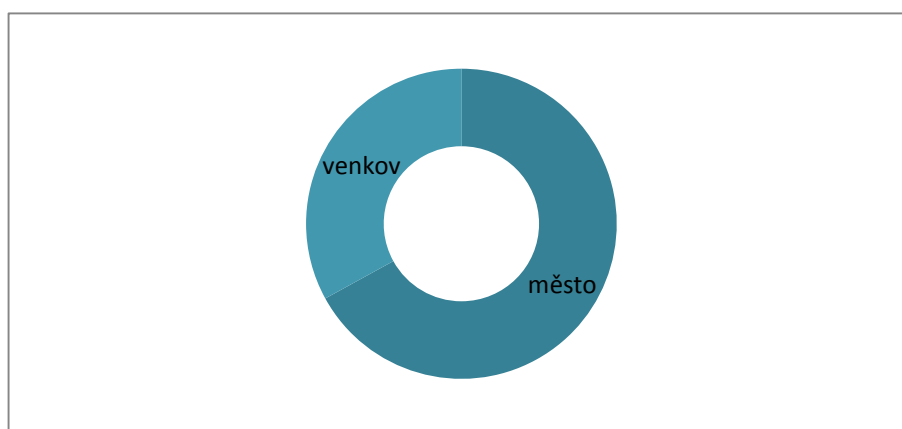
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 23 Pohlaví

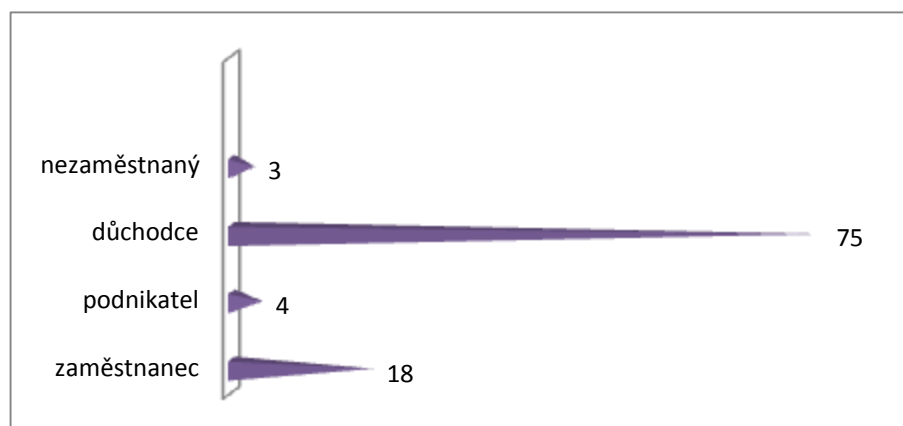
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 24 Místo bydliště

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 25 Zaměstnaní

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Z dotazovaných respondentů byla přesně polovina ve **věku** 65-74 let, 23 respondentů ve věku v rozmezí 55-64 let a 27 respondentům bylo 75 či více let. Dle **pohlaví** bylo osloveno 45 mužů a 55 žen, kteří v 67 případech **žijí** ve městech a 37 jich pochází z venkova. 18 respondentů je aktivně pracujících v zaměstnaneckém poměru, 4 podnikají, tři čtvrtiny dotazovaných je již v důchodu a 3 jsou nezaměstnaní.

Z nejčastějších **námětů** na zkvalitnění služeb seniorského cestovního ruchu respondenti uváděli nabídku větších slev, možnost využití jednolůžkových pokojů, dále by pak uvítali více programových balíčků pro seniory, větší propagaci seniorského turismu a větší možnost využití finančních příspěvků. Ze strany jednoho respondenta padl názor na větší výběr pro důchodce vyššího věku, kteří mají zájem o historii a kulturu a také dostatek kvalitních průvodců, kteří mají nastudovanou zemi. Dotazovaní vyššího věku by pak uvítali větší čitelnost důležitých informací, tedy aby byly velkým písmem.

5.2 Aspekty rozvoje seniorského cestovního ruchu v SR

5.2.1 Demografický aspekt

Situace na Slovensku zaznamenává podobnou demografickou vlnu, jaká je vnímána v celosvětovém měřítku. Podle prognózy Statistického úřadu na Slovensku bude mít vývoj obyvatelstva v první polovině 21. století klesající tendenci přírůstku obyvatelstva a také bude charakterizován stárnutím populace. Tyto procesy budou závislé na vývoji plodnosti, úmrtnosti či migrace. Budou však i pod nepřímým vlivem

faktorů společenských, politických, ekonomických a kulturních. (HUDÁKOVÁ, MAJERNÍKOVÁ, 2013)

Prognózy říkají, že v průběhu 15 až 20 let dojde k trvalejšímu úbytku obyvatelstva, který se zastaví nejdříve na konci století. Nejpravděpodobnější varianta předpovídá v roce 2050 přibližně 4 900 000 obyvatel, úbytek obyvatel ročně o 25 000 osob a výrazné urychlení procesu stárnutí. Demografický vývoj bude mít výrazný vliv na důchodové systémy a na organizaci a financování zdravotnických a sociálních služeb (NÉMETH A KOL., 2011)

5.2.2 Zdravotní stav seniorů

Slovenští senioři mají deficity v oblasti pravidelné pohybové aktivity. Také nemají dostatek informací o vhodných aktivitách a programech, které podporují pravidelnou pohybovou aktivitu seniorů. Na Slovensku je vytvořen Národní program ochrany starších lidí s cílem zvýšit kvalitu a dostupnost poskytování primární, specializované a ústavní péče starším občanům, zvýšit rozsah a kvalitu preventivní péče, zabezpečit potřebný rozsah poskytování komplexní péče o pacienty v termálním stádiu nemoci (rozvoj paliativní a hospicové péče) a konečně poslední cíl vypracovat ve spolupráci s rezortem práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky návrh systému dlouhodobé péče pro občany s dlouhodobými funkčními poruchami. Koncepce zdravotní péče shledává priority prodloužení života a dosažení co nejvyšší kvality života (MÁTĽ, JABŮRKOVÁ, 2007)

5.2.3 Ekonomická situace seniorů

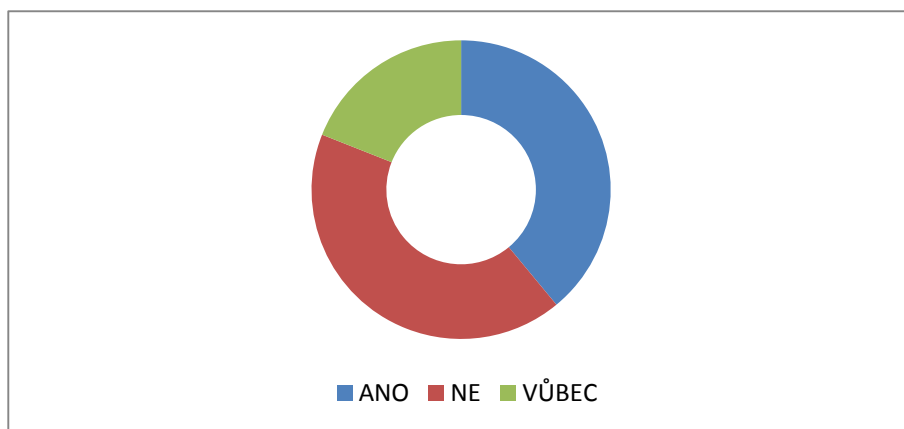
Příjmy starších obyvatel jsou v jednotlivých regionech nevyvážené. Hlavně osamělí senioři jsou vystaveni riziku chudoby. Větší dopad má tato situace na ženy, které žijí častěji osaměle a mají velmi nízké příjmy. S nárůstem počtu seniorů jsou spojené i vyšší náklady na služby v oblasti sociální péče, zdravotnictví a sociálního zabezpečení. Z ekonomického hlediska často rezonuje potřeba zvyšování věku odchodu do důchodu, který je na Slovensku nižší než například v krajinách západní Evropy a restrukturalizace důchodového zabezpečení. Roste též ekonomické zatížení v důsledku rostoucího počtu osob v poproduktivním věku, i přesto, že celkové ekonomické zatížení vlivem poklesu plodnosti a přesunem silných ročníků sedmdesátých let do produktivního věku, klesá. (INFOSTAT, online, cit. 2015-02-01).

Je všeobecně známo, že průměrný důchod seniorů na Slovensku (388 eur) patří mezi nejnižší v rámci členských států Evropské unie. Tato situace výrazně ovlivňuje kvalitu života této skupiny, sociální vyloučení, chudobu a přístup k placeným službám. Díky nízkým příjmům dochází k tomu, že si starší občasně často nemohou zabezpečit ani zdravotní péči či úhrady za léky, proto je potřebné, aby byly příspěvky a služby dostupné všem bez ohledu na jejich bydliště, kupní sílu či rodinné zázemí. (EUROPA, online, cit. 2015-02-01)

5.2.4 Dotazníkové šetření na Slovensku

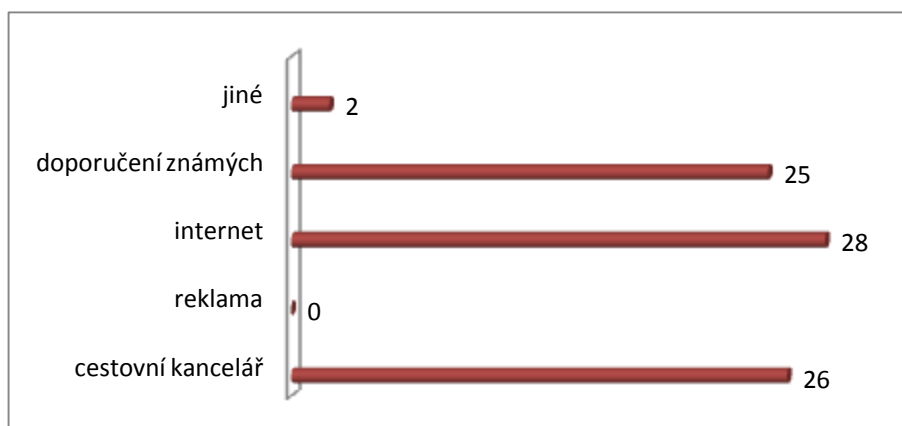
Na Slovensku byl průzkum proveden obdobně jako v České republice. Hlavní oblastí průzkumu byl region západního Slovenska se zaměřením na hlavní město Bratislavu a pak region východního Slovenska, konkrétně Košice a Prešov. V těchto regionech byl osloven stejný počet respondentů, jako v České republice, tedy 100 dotázaných ze seniorské populace.

Graf 26 Pravidelnost dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 27 Zdroje informací

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Ze sta oslovených respondentů na otázku zdali **pravidelně** jezdí na dovolenou, odpovědělo 39 dotázaných, že ano, 42 jezdí na dovolenou nepravidelně a zbylých 19 nejezdí na dovolenou vůbec. Respondenti, kteří na dovolenou nejezdí vůbec, mohli opět přejít až k otázce číslo 19 a 81 odpovídalo na otázky nadcházející.

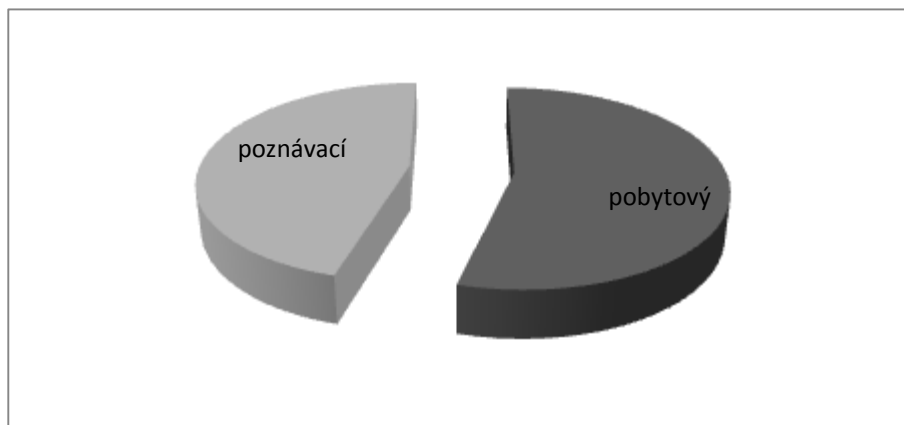
Z 81 respondentů získává většina **informace** o dovolené z internetu (28) a jako druhý zdroj uváděli ve 26 případech cestovní kancelář, 25 respondentů čerpá informace z doporučení známých, ani jeden z reklamy zanedbatelná část využívá jiných zdrojů, mezi kterými byly jmenovány např. vojenský klub důchodců a katalog cestovní kanceláře.

Graf 28 Druh dovolené dle místa realizace

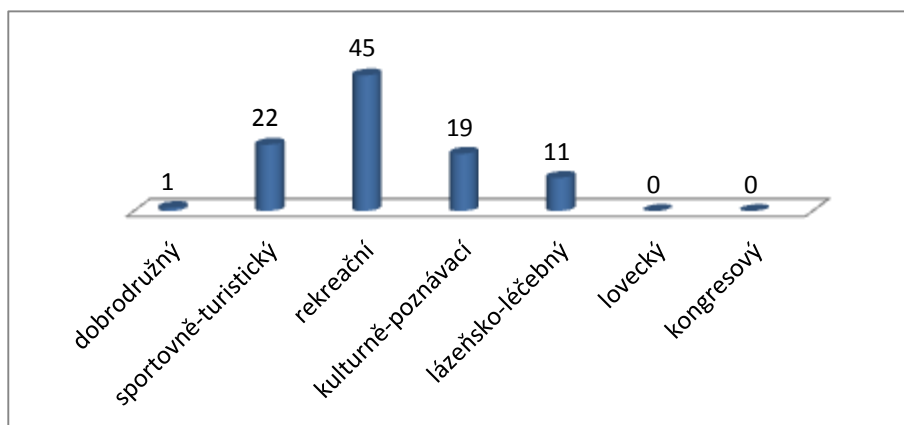
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 29 Typ dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 30 Forma cestovního ruchu

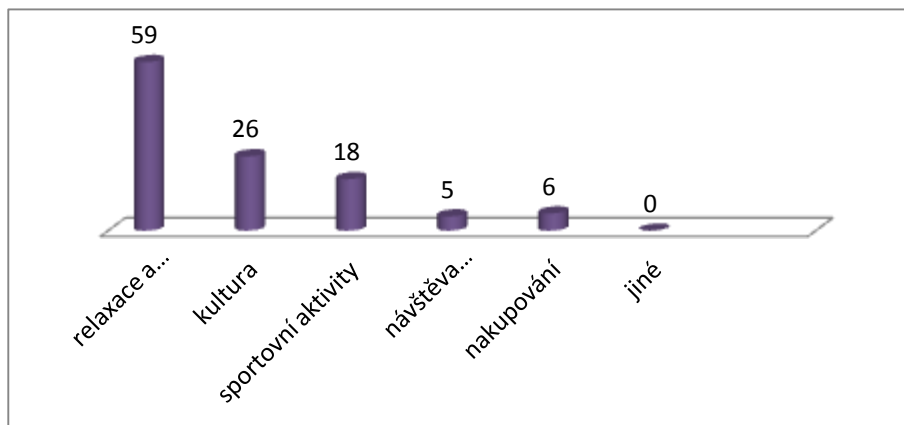

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Z dotazovaných dává 60 respondentů **přednost** domácímu cestovnímu ruchu před zahraničním a 21 preferuje trávit dovolenou raději v zahraničí, přičemž ve 44 případech z počtu dotazovaných se ukázalo, že mají raději poznávací **typ dovolené** než pobytový, který využívá 37 respondentů. Jako **formu cestovního ruchu** nejčastěji uváděli rekreační (45), dále sportovně-turistický (22), kulturně-poznávací (19) a lázeňsko-léčebný (11). Pouze jeden respondent preferuje dobrodružný cestovní ruch a ani jeden nerealizuje kongresový cestovní ruch či loveckou turistiku. Zde dotazovaní mohli označovat více odpovědí.

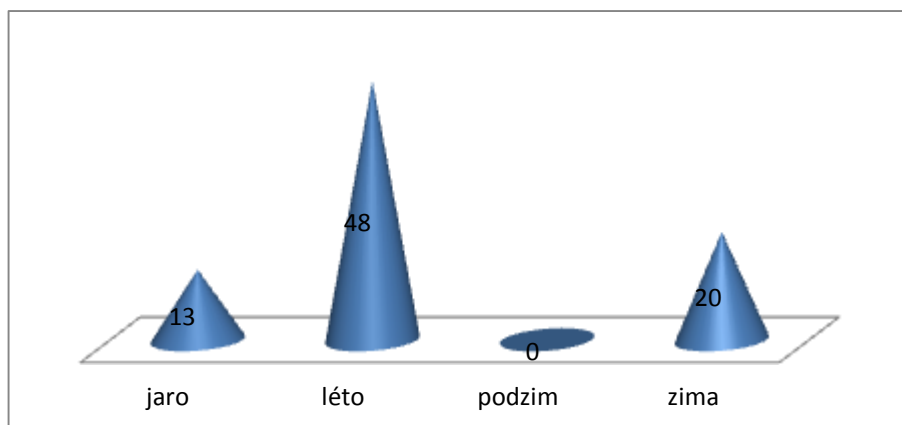
Graf 31 Motivy cest

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

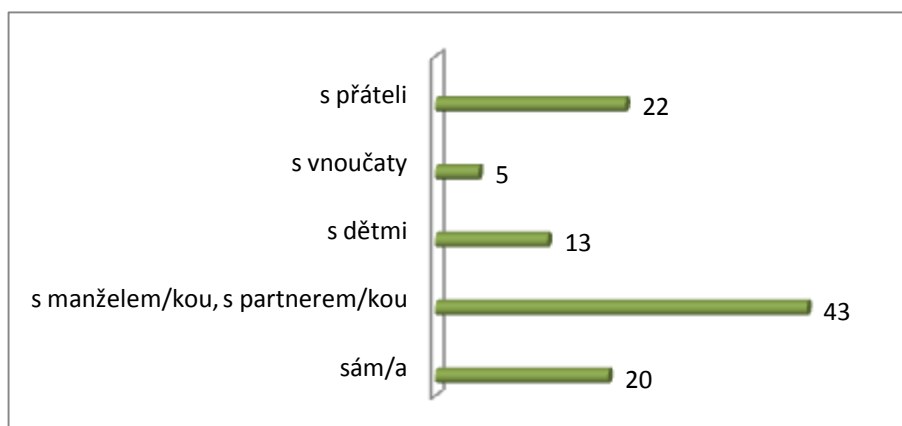
Nejčastějšími **motivy cest** pro oslovené jsou relaxace a odpočinek (59) nebo rádi cestují za kulturou (26). 18 respondentů má rádo sportovní aktivity, 6 jezdí za nákupy a pouze pro 5 dotázaných je hlavním motivem návštěva příbuzných či známých. Mezi jiné motivy respondenti nezařadili žádný další motivační faktor. Vzhledem k tomu, že při cestování může být motivů více, mohli zde opět respondenti udávat více odpovědí.

Graf 32 Období dovolené

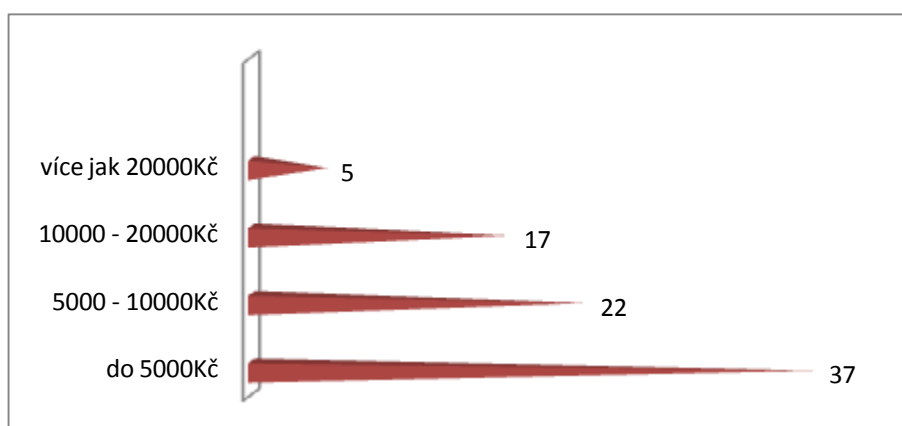
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 33 Doprovod na dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 34 Průměrná útrata za dovolenou

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

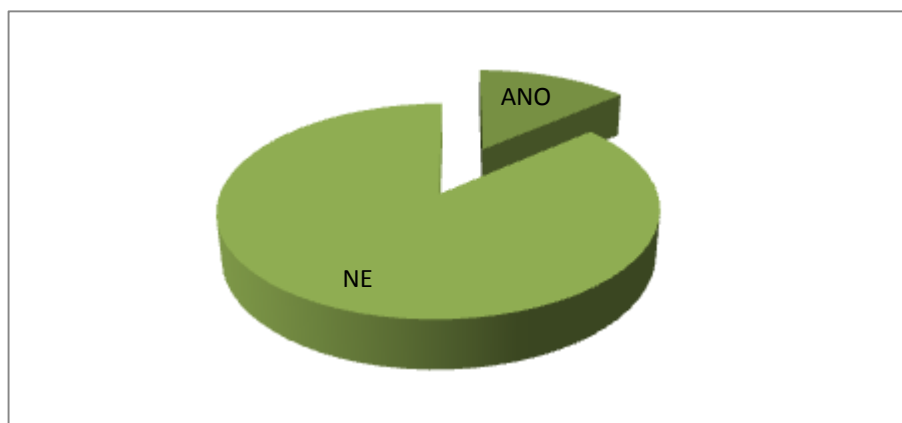
Nejoblíbenějším **obdobím** pro dovolenou je pro respondenty léto (48), 13 respondentů preferuje raději jarní měsíce, 20 vyjíždí za dovolenou v zimě ani jeden necestuje za teplem na podzim. Dotázaní jezdí na dovolenou obvykle za **doprovodu** partnera/ky či manžela/ky (43). S přáteli si vyjede na dovolenou 22 dotázaných a samotou na dovolené upřednostňuje 20 dotázaných. Zbytek bere na dovolenou své děti (13) či vnoučata (5). Zde byla opět možnost více odpovědí. Slovenská populace obvykle **utratí za dovolenou** nejvíce do 5000Kč (37), v rozmezí od 5000-10000Kč (22) a 17 vydá na dovolenou spíše 10000-2000Kč. Pouze pět respondentů ze seniorské populace utratí za dovolenou více jak 20000Kč.

Graf 35 Využití státní podpory

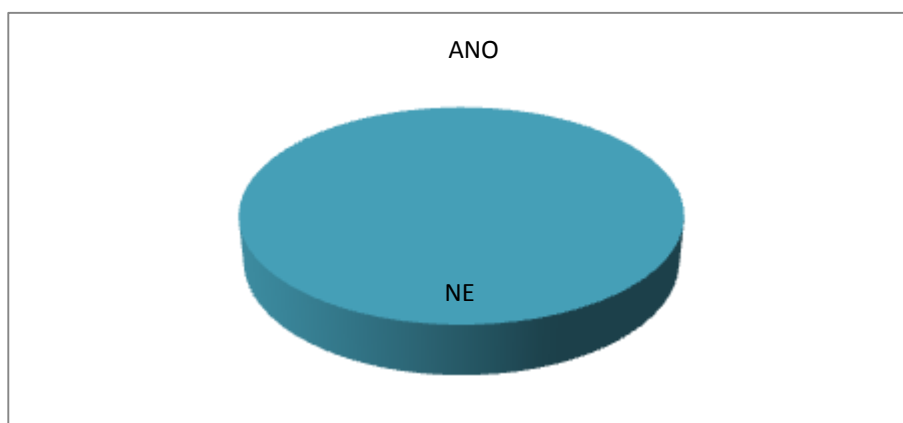
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 36 Využití finanční podpory ze strany pojišťoven

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

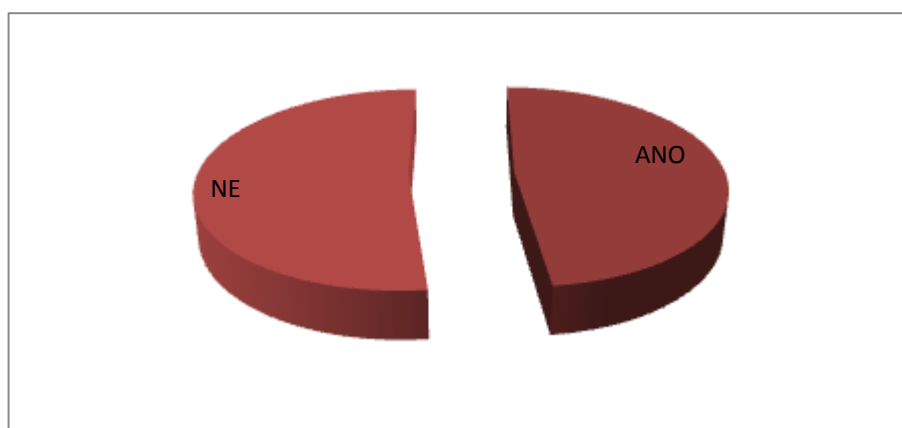
Graf 37 Využití příspěvků na dovolenou od zaměstnavatele

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

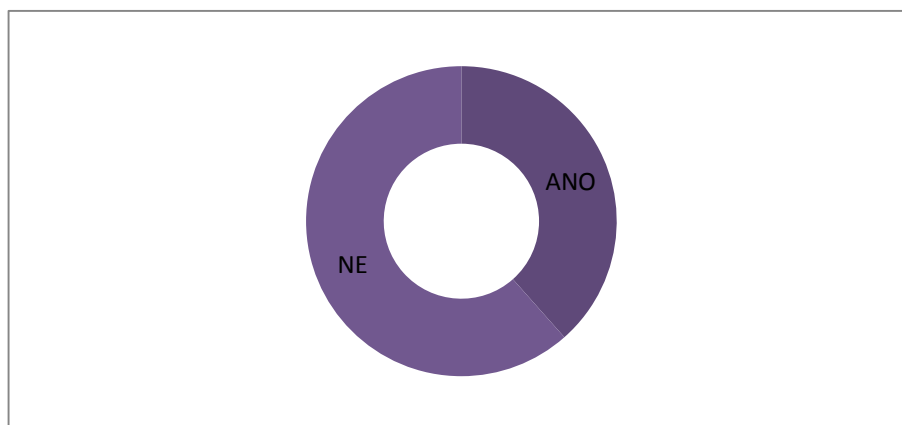
Velmi zanedbatelná část Slovenské seniorské populace využívá nějakých **příspěvků** pro realizaci svojí dovolené. 79 respondentů nevyužívá žádné **podpory ze strany státu**, 2 respondenti odpověděli, že určitou formu státních příspěvků pobírají. Z **příspěvků od zdravotních pojišťoven** čerpá 11 respondentů a 70 dotazovaných nevyužívá žádné finanční podpory zdravotní pojišťovny. Ze strany **zaměstnavatele** na Slovensku nečerpá ani jeden pracující respondent finanční podpory

Graf 38 Využití služeb CK či CA

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 39 Využití slev ze strany CK

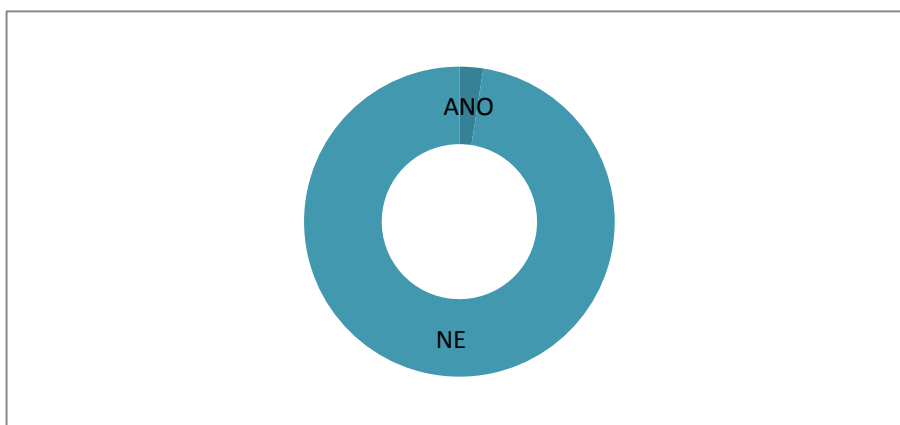
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 40 Využití slev na ubytovací zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

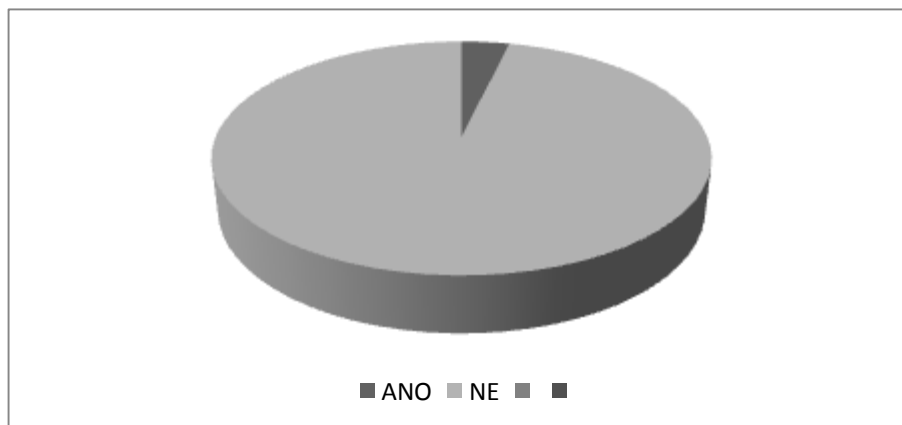
Graf 41 Využití slev na stravovací zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

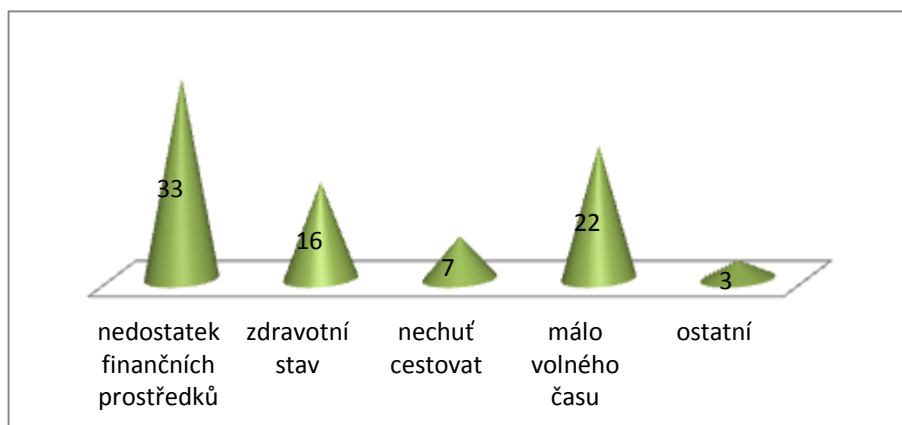
K cestování využívá 39 respondentů **služeb cestovní kanceláře či agentury** a 42 jejich služeb nevyužívá vůbec. Při dotazu, zda jim jsou poskytovány nějaké **slevy** ze strany cestovní kanceláře či agentury z 39 dotázaných odpověděla více jak polovina (24), že nikoliv a 15 respondentů jako častou slevu uvádělo nákupy na last minute, slevy při předložení průkazů ZTP, sleva pro dlouhodobé zákazníky či držení klubové bonusové karty. Menšina dotázaných pak využívá **slev na ubytovací či stravovací zařízení**. Na ubytovací zařízení čerpá 7 respondentů určité slevy, a to sezónní, slevy při dřívější rezervaci ubytování či sleva na průkaz slovenských turistů. 74 respondentů ale žádných slev nevyužívá. Velký rozdíl je vidět u poskytovaných slev na stravovací zařízení, pouze dva respondenti dostávají slevu na stravování, nevedli však slevu jakého typu a 79 respondentů nevyužívá slev na stravování.

Graf 42 Nabídka programů pro seniory

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

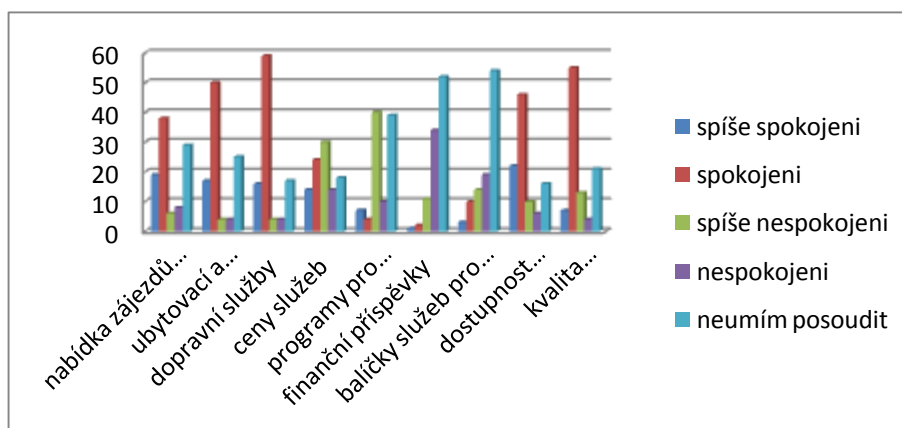
Graf 43 Překážky pro realizaci dovolené

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Respondentům nejsou často poskytovány **speciální programy** ze strany podnikatelských subjektů. Tři respondenti, kterým je poskytován nějaký program, uváděli mimosezónní pobyty či masáže. Zbylým 78 respondentům tedy nejsou žádné programy nabízeny. Pro realizaci dovolené dotazovaným často brání nedostatek finančních prostředků (33) a druhé místo v počtu odpovědí jako hlavní důvod byl nedostatek volného času (22) a následně zdravotní stav (16). 7 respondentů nemá potřebu cestovat. Z ostatních **překážek**, které byly jmenovány lze jmenovat věk a jeden respondent odpověděl, že žádné překážky neshledává.

Graf 44 Spokojenost s poskytovanými službami

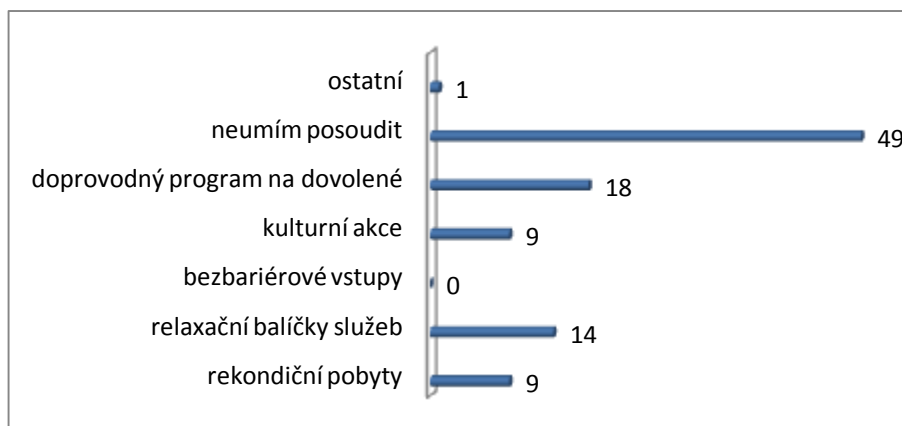

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Na tuto otázku odpovídalo již opět všech 100 respondentů a hodnotili poskytované služby a jejich **spokojenost** s nimi. U nabídky zájezdů je jich spíše spokojeno 19 a jednou tolik spokojeno, spíše nespokojeno 6 a nespokojeno 8. Většina uvedla (29), že tuto nabídku nejsou schopni posoudit. U ubytovacích a stravovacích služeb převažuje spíše spokojenost v 17 případech a spokojenost v 50 případech, spíše nespokojeni a zcela nespokojeni jsou 4 respondenti. 25 respondentů tyto služby neposuzuje. S dopravou jsou respondenti v cestovním ruchu převážně spokojeni (16) nebo zcela spokojeni (59), malá část dotazovaných je spíše nespokojena či nespokojena (4). 17 respondentů neumí dopravní služby posoudit. S cenami služeb je 14 dotazovaných spíše spokojeno a 24 spokojeno. 30 jich je spíše nespokojeno a 14 nespokojeno. 18 dotázaných neumí tuto skutečnost posoudit. U nabídky programů pro seniory 7 respondentů odpovědělo, že jsou spíše spokojeni, 4 z nich jsou spokojeni, 40 spíše nespokojeno a 10 nespokojeno. Převážná část opět neumí nabídky programů posoudit (39). Podobný výsledek jako u průzkumu v České republice přinesla reakce na dotaz o finančních příspěvcích, kde vyjádřil 1 respondent spíše spokojenost a 2 spokojenost. Spíše nespokojeni byli respondenti v 11 případech a nespokojeni ve 34 případech. Opět více jak polovina (52) ze sta oslovených nemá zkušenost s příspěvkem, proto tuto nabídku neposuzují. U nabídky balíčků služeb pro seniory, jsou tři respondenti spíše nespokojeni a 10 jich je spokojeno, spíše nespokojenost vyjádřilo 14 respondentů a nespokojenost 19 respondentů. Více jak 50 nemá žádný úsudek. U dostupnosti informací převládala celková spokojenost (46) a spíše spokojenost (21). Spíše nespokojeno je 10 respondentů a nespokojeno 6. Zbýlých 16 opět přístup k informacím neposuzuje. Jako poslední otázka v oblasti spokojenosti s poskytovanými službami zazněla otázka kvality pohostinnosti, u které jsou respondenti převážně

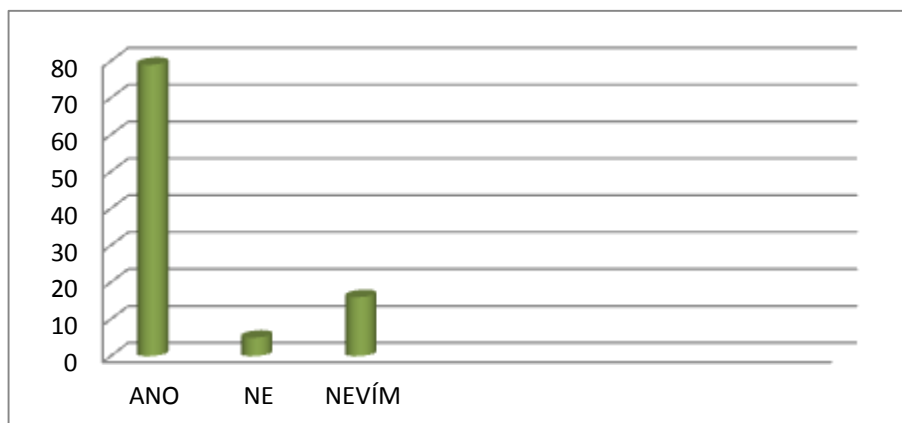
spokojeni (7) a více jak polovina oslovených je spokojena (55), spíše nespokojeno je 13 dotazovaných a nespokojeni jsou 4. Kvalitu pohostinnosti neposuzuje 21 respondentů.

Graf 45 Absence služeb v nabídce pro seniory

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 46 Větší podpora seniorského cestovního ruchu

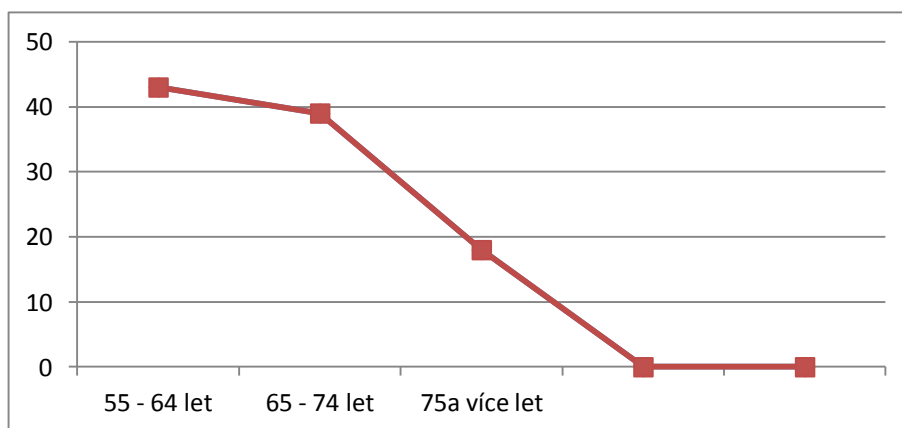

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Seniorům v **nabídce služeb** chybí v 9 případech rekondiční pobyty a v 14 relaxační balíčky služeb. Bezbariérové vstupy neshledává ani jeden respondent jako nedostačující. 9 by jich uvítalo více kulturních akcí. Absenci doprovodných programů na dovolené vnímá 18 respondentů a 49 absenci služeb neposuzuje. Pouze jeden respondent vnímá jinou absenci, ale nevedl jakou. Pro větší **podporu seniorského cestovního ruchu** bylo více jako tři čtvrtě oslovených (79), 5 by neuvítalo větší podporu a 16 respondentů neví.

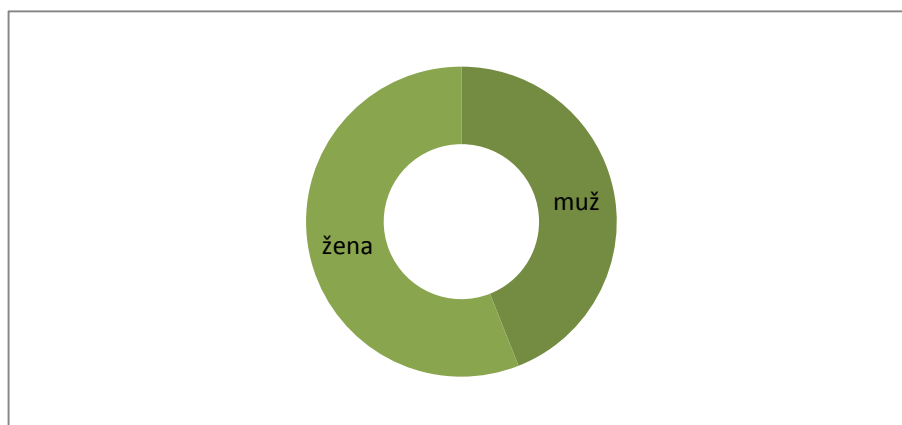

Graf 47 Věk

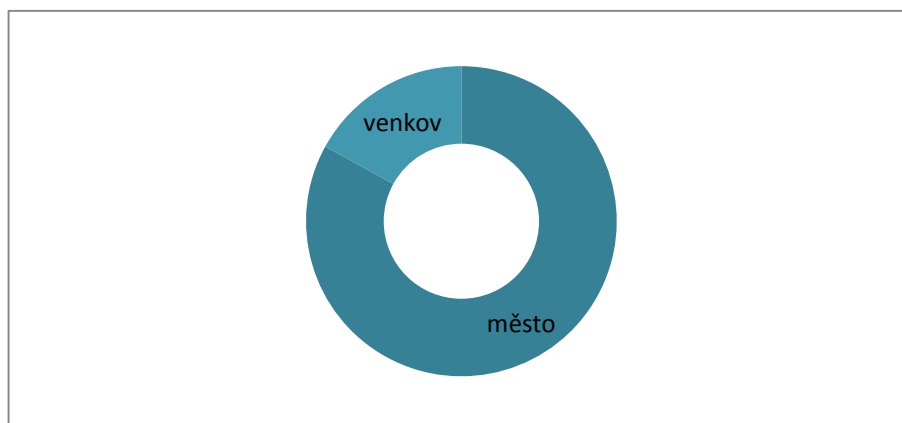
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 48 Pohlaví

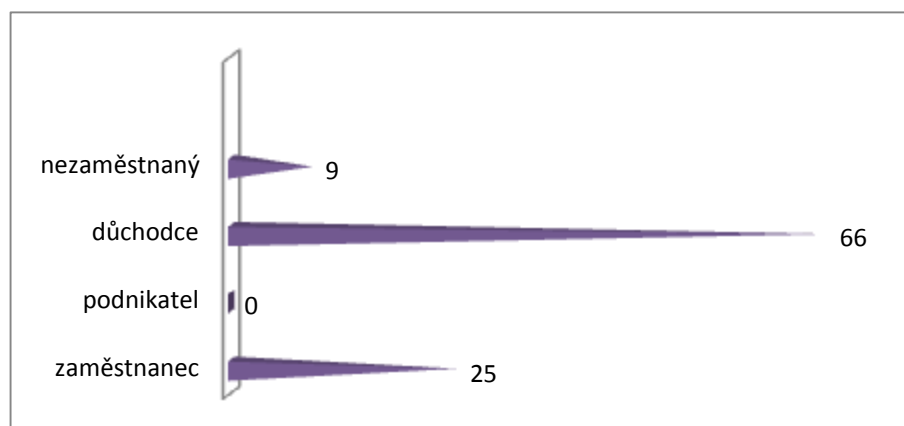
Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 49 Místo bydliště

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Graf 50 Zaměstnání

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Z dotazovaných respondentů byla méně jak polovina ve věku 55-64 let, 39 respondentů ve věku v rozmezí 65-74 let a 18 respondentům bylo 75 či více let. Dle **pohlaví** bylo osloveno 44 mužů a 56 žen, kteří v 83 případech **žijí** ve městech a 17 jich pochází z venkova. 25 respondentů je aktivně pracujících v zaměstnaneckém poměru, 66 dotazovaných je již v důchodu a 9 dotázaných je bez **zaměstnání**, ani jeden nepodniká.

Z nejčastějších **námětů** na zkvalitnění služeb seniorského cestovního ruchu respondenti uváděli nutnost přihlédnout k potřebám zdravotně postižených, větší slevy a větší reklamu na seniorský cestovní ruch. Respondenti by bezpochyby uvítali nižší ceny a ti, kteří nemají internet, tak by rádi získávali informace telefonicky.

5.3 SWOT analýza

Ze získaných dat plynoucích z průzkumu mezi seniory je sestavena analýza SWOT, odhalující silné a slabé stránky seniorského cestovního ruchu v České a Slovenské republice. Zároveň poukazuje na možné příležitosti či hrozby, ovlivňující rozvoj cestovního ruchu.

5.3.1 Česká republika

Tabulka 7 SWOT analýza seniorského cestovního ruchu v ČR

Seniorský cestovní ruch	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Zázemí pro domácí cestovní ruch • Sportovní aktivity jako hlavní motiv cestování seniorů • Poskytované slevy ze strany CK • Ubytovací a stravovací služby vzhledem ke spokojenosti seniorů • Dopravní služby • Programy pro seniory • Dostupnost informací • Kvalita pohostinnosti v cestovním ruchu • Bezbariérové vstupy 	<ul style="list-style-type: none"> • Reklama jako nevyhledávaný zdroj informací • Absence slev na ubytovací zařízení • Absence slev na stravovací zařízení • Balíčky služeb pro seniory • Rekondiční pobyty • Doprovodný program na dovolené • Ceny služeb • Finanční příspěvky
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj cestovních kanceláří jako hlavního zdroje informací pro seniory • Realizace poznávacích typů dovolené ze strany seniorů • Možnost rozvoje aktivního turismu díky preferencím sportovně – turistických aktivit seniorů • Rozvoj relaxačního a odpočinkového turismu • Podpora kultury • Cestování seniorů mimo sezónu • Využívání služeb cestovních kanceláří a agentur • Chuť seniorů cestovat 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimální vyhledávání dobrodružné a kongresové turistiky • Nízká intenzita využívání lázeňsko-léčebných pobytů • Neexistence finanční podpory ze strany státu • Neexistence příspěvků na dovolenou ze strany zaměstnavatele • Slabá podpora ze strany zdravotních pojišťoven • Nedostatek finančních prostředků jako hlavní překážka pro realizaci dovolené seniorů

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

5.3.2 Slovenská republika

Tabulka 8 SWOT analýza seniorského cestovního ruchu v SR

Seniorský cestovní ruch	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Posílení domácího cestovního ruchu • Nabídka zájezdů pro seniory na základě spokojenosti se službami • Ubytovací a stravovací služby • Dopravní služby • Dostupnost informací • Kvalita pohostinnosti • Nabídka kulturních akcí • Bezbariérové vstupy 	<ul style="list-style-type: none"> • Reklama jako zdroj získávání informací • Slevy ze strany CK • Absence slev na ubytovací zařízení • Absence slev na stravovací zařízení • Absence programů ze strany podnikatelských subjektů • Ceny služeb • Finanční příspěvky • Baličky služeb pro seniory • Programy pro seniory • Doprovodné programy na dovolené
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Využívání internetu a cestovních kanceláří jako hlavního zdroje informací • Realizace pobytových typů dovolené ze strany seniorů • Rozvoj kultury díky hlavním motivům cest • Možnost rozvoje rekreační turistiky díky preferencím rekreačních dovolených seniorů • Dostatečné využívání cestovních kanceláří a agentur 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohrožení lovecké a kongresové turistiky • Malá podpora lázeňsko-léčebného cestovního ruchu • Oslabení mimosezónního cestovního ruchu • Absence státních příspěvků • Omezená podpora ze strany zdravotních pojišťoven • Nulová podpora ze strany zaměstnavatele • Nedostatek finančních prostředků pro realizaci cest

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

5.4 Shrnutí

Tuto kapitolu uvádí výzkumné otázky a k nim odpovídající hypotézy, na které bude odpovězeno v závěru práce. Mimo jiné poukazuje na aspekty rozvoje seniorského cestovního ruchu v České a Slovenské republice. Získaná data od respondentů jsou pak zpracována do grafické podoby a doplněna komentáři vztahujícími se k výsledku. K závěru kapitoly je ze zkoumaného sestavena analýza

silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení (analýza SWOT), která může sloužit jako vzor pro subjekty v cestovním ruchu.

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ

Výsledky jsou pro přehled sumarizovány do celkového shrnutí vyplývajícího z předchozí kapitoly.

6.1 Česká republika

V České republice bylo celkem osloveno 100 respondentů z hlavního města Prahy a dále z východočeských Pardubic a přilehlého okolí. Dotazníkovým průzkumem byly zjišťovány veškeré faktory využití služeb cestovního ruchu seniorů, včetně motivů jejich cest a případných finančních příspěvků na dovolenou.

Průzkum ukázal, že senioři v České republice jezdí na dovolenou, ať už v pravidelných či nepravidelných intervalech. Zdroje, ze kterých získávají informace, jsou často cestovních kanceláří či přímé doporučení známých. Preferují spíše domácí poznávací cestovní ruch se sportovně-turistickým, případně rekreačním zaměřením.

Jako hlavní motivy cest jsou pro seniory v Česku sportovní aktivity, ale také v mnohých případech relaxace a odpočinek. Někteří vyhledávají kulturní zážitky. Nejoblíbenějším ročním obdobím pro uskutečňování cestovatelských aktivit je pro seniory hlavní sezóna, tedy léto a pro některé také jaro a cestují často se svým partnerem/kou či manželem/kou či přáteli. Průměrná jejich útrata za dovolenou činí v rozmezí od 5 000Kč – 10 000Kč. Minimum respondentů využívá finanční podpory a to jak ze strany státu, tak ze strany zdravotní pojišťovny či zaměstnavatele.

Většina z dotázaných pak ráda využívá služeb cestovních kanceláří či agentur a je jim z jejich strany poskytována určitá forma slev, nejčastěji slevy pro seniory, nákup last minute, slevy typu 55 plus. Na ubytovací a stravovací zařízení jim obvykle nejsou poskytovány slevy. Ti, kterým se dostává slev, využívají skonto z ceny jako pravidelný host, sleva na turistické pobyty nebo jsou majiteli karty eurobeds, která jim přináší určité výhody spojené s cestováním. V mnoha případech jim ze strany podnikatelských subjektů nejsou nabízeny speciální programy. Menšina dotazovaných vítá jako program pro seniory vycházky do přírody, pohybová cvičení, ranní organizované procházky spojené s cvičením v přírodě, večerní bingo či podzimní poznávací zájezdy.

Pro seniory je hlavní překážkou nedostatek finančních prostředků, ale s poskytovanými službami jsou senioři z globálního pohledu spokojeni nebo dané služby neposuzují. V nabídce pro seniory by pak uvítali více relaxačních balíčků služeb, doprovodný program na dovolené nebo tyto služby neposuzují. Z celkového

počtu dotázaných více jako polovina souhlasí s větší podporou seniorského cestovního ruchu.

6.2 Slovenská republika

Stejně jako v České republice i na Slovensku bylo osloveno 100 respondentů pocházejících z hlavního města Bratislavy a z východoslovenských měst Prešova a Košic.

Na základě průzkumu vyplývá, že i senioři na Slovensku využívají služeb cestovního ruchu a realizují dovolenou, ač pravidelně či nepravidelně. Informace získávají převážně z internetu, cestovních kanceláří, nebo si nechají dovolenou doporučit od svých známých. Provozují raději domácí pobytový cestovní ruch se zaměřením na rekreaci.

Nejdůležitějším motivem pro seniory je v cestovním ruchu relaxace a odpočinek a cestují často v hlavní sezóně, tedy v létě společně se svým partnerem/kou, manželem/kou nebo stejně jak v České republice s přáteli. Za dovolenou senioři průměrně utratí pouze do 5 000Kč a pro realizaci dovolené nezískávají finanční příspěvky od státu, ani od zaměstnavatele. Malé procento využívá příspěvků od zdravotní pojišťovny.

Služeb cestovních kanceláří respondenti více nevyužívají, ale se zanedbatelným rozdílem s respondenty, kteří jejich služeb využívají. Jako bonus ze strany cestovních kanceláří jsou seniorům poskytovány slevy z ceny díky držení klubové či bonusové karty, slevy z důvodu seniorského věku nebo věrnostní slevy za pravidelnou a dlouholetou návštěvnost. Na ubytovací a stravovací zařízení jim poskytovány slevy spíše nejsou, stejně tak, jako speciální programy podnikatelských subjektů.

Jako hlavní překážka pro seniory je také nedostatek finančních prostředků, se službami jsou však spokojeni nebo neumí posoudit jednotlivé poskytované služby. Seniorská populace by zajisté uvítala lepší doprovodný program na dovolené, ale většinou absenci služeb neposuzují. Více jak tři čtvrtina dotázaných by jistě uvítala větší podporu seniorského cestovního ruchu.

7 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

V kapitole 5 byly stanoveny výzkumné otázky a k nim přiřazené hypotézy. Cílem práce bylo zaměřit se na **faktory, motivy a finanční příspěvky** k realizaci dovolené oslovených respondentů, ze získaných výsledků je nutné stanovené hypotézy potvrdit nebo vyvrátit.

Cíl 1: Zjistit, zdali senioři v ČR a SR jezdí pravidelně na dovolenou

Hypotéza 1: Předpoklad, že senioři v ČR jezdí pravidelněji na dovolenou, než senioři v SR.

Z výsledků šetření vyplývá, že 50 respondentů v České republice jezdí pravidelně na dovolenou a na Slovensku pouhých 39. Hypotéza 1 se **potvrdila**.

Cíl 2: Zjistit, jakému druhu cestování dle místa realizace dávají senioři v ČR a SR přednost.

Hypotéza 2: Předpoklad, že senioři v ČR a SR upřednostňují zahraniční CR před domácím CR.

Průzkum ukázal, že 53 respondentů z České republiky a 60 respondentů ze Slovenska upřednostňuje domácí cestovní ruch. 31 respondentů z České republiky a 21 respondentů ze Slovenska dává přednost zahraničnímu cestovnímu ruchu. Hypotéza 2 je **vyvrácena**.

Cíl 3: Zjistit, jaké jsou motivy cest pro seniory v ČR a SR

Hypotéza 3: Předpoklad, že nejčastějším motivem pro seniory v ČR a SR bude relaxace a odpočinek.

Výsledek ukázal, že pro většinu respondentů z České republiky jsou nejčastějším motivem sportovní aktivity a respondenty na Slovensku nejvíce motivuje relaxace a odpočinek. Hypotéza 3 je tímto **vyvrácena**.

Cíl 4: Zjistit zdali senioři v ČR a SR využívají nějaké finanční podpory.

Hypotéza 4: Předpoklad, že více jak polovina dotázaných v ČR a SR nevyužívá žádné finanční podpory.

Dle šetření opravdu více jak polovina respondentů v České republice a na Slovensku nevyužívá příspěvku ze strany státu, zdravotní pojišťovny ani zaměstnavatele. Hypotéza 4 se **potvrdila**.

Vzhledem k podobné ekonomické situaci a potřebám dnešních seniorů si výsledky v obou státech byly v mnoha případech velmi podobné. Rozdíl je znatelný u preferencí v typu vyhledávané dovolené, kdy senioři v České republice dávají přednost spíše poznávacímu cestovnímu ruchu, oproti tomu senioři na Slovensku vyhledávají pobytové typy turismu. Toto se týká i formy cestovního ruchu, v České republice senioři žijí raději aktivním způsobem života a vyhledávají sportovně-turistický cestovní ruch, a to především díky osvětové činnosti či lepší zdravotní péči. Slovenští senioři se raději rekreují a vyhledávají relaxaci a odpočinek.

I přesto, že pro oba národy je nejoblíbenější roční období pro dovolenou léto, v Česku je o poznání více využívána i mimosezónní turistika, která je příležitostí pro podnikatelské subjekty a především díky cestování mimo sezónu dochází k rovnoměrnému rozmístění cestovního ruchu a minimalizace přetěžování destinací v hlavní sezóně. Mimosezónní turistika tak přispívá k trvale udržitelnému rozvoji.

Rozdíl je pak vidět i v průměrné útratě za dovolenou, kdy se výdaje české seniorské populace za dovolenou pohybují v rozmezí 5000 – 10000kč, zatímco seniorští občané Slovenska utratí za dovolenou řádově do 5000kč. Tato situace může být udána výší důchodu nebo otázkou úspor. Pro seniory, kteří mají dostatečně množství uspořené prostředků, se nabízí volba, zda tyto finanční prostředky investují do cestování či nikoliv.

Možné finanční příspěvky na dovolenou se dle výsledků zdají být na velice nízké úrovni. Otázkou této problematiky zůstává, zda mají senioři o finanční podporu zájem či o této podpoře vůbec vědí, i přesto, že existují podpůrné programy typu Program **Europe Senior Tourism**, kdy mají senioři nárok na dotaci ke koupi zájezdu mimo sezónu. Snahou je posílit mimosezónní cestovní ruch, stejně tak, jako hlavní cíl projektu **Calypso**. Možným doporučením je dle zjišťovaných informací využití služeb cestovní kanceláře **OK-Tours**, která se specializuje právě na pobyty a zájmové aktivity seniorů. Nevědomost o možných příspěvcích je přisuzováno nedostatečné propagaci či nízké informovanosti. Není zde vyloučena ani eventualita nezájmu ze strany seniorů, kdy často neví, jaké mají možnosti, případně, kam se obracet. Z tohoto důvodu jednoduše možné přispívání na dovolenou neřeší. Příspěvky ze strany zaměstnavatele jsou pak otázkou individuálního přístupu pracovního vztahu, ale vzhledem k počtu oslovených, kteří jsou již v důchodu, se tato možnost dá vyloučit. Slevy ze strany cestovní kanceláře jsou pak spíše závislé na důchodovém věku či pravidelnosti využívání služeb konkrétní cestovní kanceláře, které pak za věrnost poskytují procentní slevy na další zájezd. Dotazovaní v České republice využívají ve větší míře služeb

cestovních kancelářích, ale rozdílnost je velmi nepatrná ve srovnání se Slovenskou republikou.

Slev na ubytovací a stravovací zařízení dle získaných informací dostává minoritní skupině, blíží se spíše nulovým hodnotám. Výběr ubytovacích či stravovacích zařízení se u seniorů odráží spíše od jejich požadavků. Jako mezery v ubytovacích službách shledávají například absence nabídky jednolůžkových pokojů. Ve stravovacím zařízení pak může hrát důležitou roli nabídka stravy. Dnešní doba přinášející zdravý životní styl vyžaduje i zdravější stravu či dietní stravování pro seniory se zdravotními obtížemi. Tyto požadavky ze strany seniorů by měli poskytovatelé ubytovacích a stravovacích zařízení brát v potaz a zčásti se jim přizpůsobit. Speciální programy nejsou seniorům také spíše nabízeny, a to jak u nás, tak na Slovensku. Přitom jako nedostačující označili respondenti doprovodný program na dovolené či nabídku relaxačních balíčků služeb. Z tohoto důvodu by se specializované cestovní kanceláře měly důkladněji zaměřit na tvorbu balíčků služeb pro seniory či vytvářet jako produkt programové balíčky pro seniory.

Pozitivem, pokud není brána v potaz neschopnost respondentů posoudit danou situaci, je fakt, že jsou z globálního pohledu senioři v Česku a na Slovensku se službami spokojeni, a to i přesto, že určité služby jako například finanční příspěvky či balíčky služeb považují za nedostačující. Naopak dostupnost informací o dovolených či kvalitu pohostinnosti hodnotí velice kladně.

Velká část české a slovenské populace by zajisté uvítala větší podporu seniorského cestovního ruchu. Na základě požadovaných námětů na zlepšení rozvoje seniorského turismu by pro subjekty působící v cestovním ruchu mohla být následující doporučení:

- větší propagace seniorského cestovního ruchu formou viditelného reklamního sdělení
- více přihlédnout na potřeby zdravotně postižených
- větší propagace v médiích či veletrzích cestovního ruchu především pro segment, který nevyužívá internet nebo ho nemá k dispozici
- zajištění nižších cen či vyšších slev služeb ze strany podnikatelských subjektů
- větší propagace možnosti využití finančních příspěvků
- tvorba ucelených programů a balíčků služeb
- zajištění kvalitních průvodcovských služeb na dovolené

ZÁVĚR

Diplomová práce přináší poznatky z oblasti sociálního turismu a jeho hlavním dynamicky se rozvíjejícím segmentem seniorů. Kromě uceleného zpracování teoretických poznatků z problematiky sociálního turismu a následně turismu seniorského práce přináší také praktický průzkum ve veřejnosti soustředěný právě na segment seniorů, konkrétně na faktory a motivy při užívání služeb cestovního ruchu. Vzhledem k propojení sociálního turismu se seniorským byla část průzkumu zaměřena na poskytované slevy ze strany podnikatelských subjektů či využívání příspěvků ze strany seniorské populace.

Na základě podnětů respondentů byla kromě grafického zpracování odpovědí vytvořena také analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení. Výsledky vycházely z odpovědí respondentů, proto nelze s přesností tvrdit, že by zpracovaná SWOT analýza byla v praxi zcela funkční, v tomto případě se jedná o individuální přístup ke službám cestovního ruchu ze strany seniorů.

Lze také říci, že zvolené téma je jistě zajímavou oblastí, která může být přínosem pro tu část populace, která o sociálním turismu nemá žádné informace. Stejně tak se zde nabízí, jako inspirace pro kvalifikační práci, možnost průzkumu v jiné zemi. Jako zajímavý námět by mohlo být i využívání služeb cestovního ruchu v České republice v komparaci s Německem, zemí, která je ekonomicky stabilnější a díky výjezdovému cestovnímu ruchu je dlouhodobě na žebříčku prvních míst. Průzkum by pak mohl prokázat zajímavé výsledky ve využívání služeb cestovního ruchu u německých seniorů.

K závěru lze tedy potvrdit, že na dílčí výzkumné otázky bylo zodpovězeno a cíle, který byly stanoveny, a to zjistit:

- rozhodující **faktory** pro realizaci dovolené seniorů v Česku a na Slovensku,
- **motiv**y jejich cest
- a možnosti využití **finanční podpory** k realizaci dovolené, byly splněny.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých a slovenských zdrojů

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 263 s. ISBN 978-802-4739-014.

DOLANSKÁ, Nora. Netřeba se bát, ale seniory nutno dobře znát. In: COT business. Praha: C.O.T. media s. r. o., 2005, únor. ISSN 1212-4281.

HUDÁKOVÁ, Anna a Ľudmila MAJERNÍKOVÁ. *Kvalita života seniorů v kontextu ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 115 s. ISBN 978-802-4747-729.

KONEČNÝ, Roman. *Sociální turismus: Zaměření na vybrané oblasti*. Hradec Králové, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 207 s. ISBN 978-80-247-4603-6

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.

MÁTĽ, Ondřej a Milena JABŮRKOVÁ. *Kvalita péče o seniory II: Řízení kvality dlouhodobé péče v mezinárodním srovnání*. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií: Galén, 2007, 103 s. ISBN 978-80-7262-524-6.

NÉMETH, F., DERŇÁROVÁ, Ľ., HUDÁKOVÁ, A. *Komplexné geriatrické hodnotenie a ošetrovanie seniorov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov. Datapress, s. r. o. Prešov, 2011. 216 s. ISBN 978-80-555-0381-3

PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

RABUŠIC, L. 1998. „Jsou čeští senioři chudí?“ Sociologický časopis 34 (3): 303-320.

VÝSLEDKY ŠETŘENÍ O ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH OSOBÁCH V ČESKÉ REPUBLICĚ ZA ROK 2007. Praha: Český statistický úřad, 2008, 48 s. Práce, sociální statistiky. ISBN 978-80-250-1678-7.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

HAULOT, A. (1982). Social tourism: Current dimensions of future developments. *Journal of Travel Research*, 20(3), 207–212.

HEINZE, Rolf. G, Josef HILBERT a Gerhard NAEGELE. *Tourismus & Wellness im Alter: Seniorenwirtschaft in Deutschland*. 2006.

HUNZICKER, W. (1951). *Social tourism: Its nature and problems*. International Tourists Alliance Scientific Commission

HUNZICKER, W. (1957). Cio che rimarrebbe ancora da dire sul turismo sociale. *Revue de tourisme*, 2,52–57.

MAITLAND, R., MINNAERT, L., DIEKMANN, A. *Social tourism: perspectives and potential*. 1. publ. London: Routledge, 2012, xiv, 201 p. ISBN 04-155-2378-8.

MCCABE, S., (2009): *Who Needs a holiday? Evaluating social tourism* [online časopis]. 2009 - [cit. 2014-10-24] *Annals of Tourism Research*, vol. 36

MCCABE, S., MINNAERT, L., DIEKMANN, A. *Social tourism in Europe: theory and practice*. Buffalo, NY: Channel View Publications, c2012, xiv, 201 p. ISBN 978-184-5412-340.

MINNAERT, L., MAITLAND, R. and MILLER, G. (2011) 'What is social tourism?', *Current Issues in Tourism*, 14: 5, 403 — 415

MINNAERT, L., MAITLAND, R., MILLER, G., (2006): *Social Tourism and its ethical foundations*. London UK: University of Westminster

MINNAERT, L., SCHAPMANS M., (2009): *Tourism as a form of social intervention: the Holiday Participation Centre in Flanders*. *Journal of Social Intervention*, vol. 18

PATTERSON, I. (2006): *Growing Older: Tourism and Leisure Behaviour of older Adults*. CABI, London, 230 s.

ROBERTSON, D., N. (2003): *Learning Experiences of Senior Travellers*. *Studies in Continuing Education*, 25, č. 1, s. 125–144.

Seznam použitých internetových zdrojů

BERÁNEK, Jaromír. *Sociální cestovní ruch* [online]. Hospodářské noviny, 2012 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://ihned.cz/c3-54607020-000000_d-54607020-000000_d-54607020-socialni-cestovni-ruch

CALYPSO: *Calypso znamená turistiku pro všechny* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie, 2011 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: [file:///C:/Users/NTB/Documents/Downloads/NB3011121CSN_002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/NTB/Documents/Downloads/NB3011121CSN_002%20(1).pdf)

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Tiskové zprávy* [online]. 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/2857856- Duchodcu-evidovala-cssz-k-31-12-2013.htm>

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR: *Opinion of the European Economic and Social Committee on Social tourism in Europe* [online]. 14. 9. 2006 [cit. 2014-10-24]. Dostupné: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0067:0077:EN:PDF>

GÁLISOVÁ, Ľubica. *Situácia starších na Slovensku*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/2010againstpoverty/export/sites/default/downloads/Topic_of_the_month/SK_Thematic_article7_Situation_of_elder_people.pdf

GOMBITOVÁ, Dagmar. *Calypso study on social tourism: The Czech Republic* [online]. 2010 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/calypso/country-reports/czech-republic_en.pdf

IMSERSO. *Instituto de Mayores y Servicios Sociales* [online]. 2009 [cit. 2014-10-31]. Dostupné z: http://www.imserso.es/imserso_01/index.htm

INFOSTAT: *Stárnutie populácie Slovenska*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/StarnutieVDC.pdf>

INTERNATIONAL SOCIAL TOURISM ORGANIZATION [online]. 2014 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://new.oits-isto.org/oits/public/section.jsf?id=39>

KLUFOVÁ, Renata, Jana NÝVLTOVÁ a Vendula FRANCOVÁ. *Potenciál cestovního ruchu seniorů v České republice* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2010 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Geografie_cestovniho_ruchu/Potencial_cestovniho_ruchu_senioru.pdf

KOLEKTIV AUTORŮ. *Cestovní ruch pro všechny* [online]. Katedra cestovního ruchu VŠE v Praze, 2008 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2ea43007314a2e/GetFile14_1.pdf

L'AGENCE NATIONALE POUR LES CHÈQUES-VACANCES. *Národní agentura pro poukázky na dovolenou* [online]. 2013 [cit. 2014-10-31]. Dostupné z: <http://translate.google.cz/translate?hl=cs&sl=fr&tl=cs&u=http%3A%2F%2Fwww.ancv.com%2Findex.php%2FQui-est-l-ANCV>

MACKOVÁ, Lucie. *Motivy seniorů při účasti na cestovním ruchu v podmínkách České republiky*. Jihlava, 2013. Dostupné z: file:///C:/Users/NTB/Documents/Downloads/bp%20(3).pdf. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Vedoucí práce Ing. Ivica Linderová, Ph.D.

MAGCONSULTING. *Vznik seniorského cestovního ruchu u nás* [online]. 2000 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/00_11/11_stat_2.htm

MAŘÍKOVÁ, Hana. *Zpráva o mládeži: Základní informace o situaci mladých lidí v České republice* [online]. 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: file:///C:/Users/NTB/Documents/Downloads/Zpr%C3%A1va%20o%20ml%C3%A1de%C5%BEi%202013_140210_po%20korektu%C5%99e.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE S SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/III_vlada__Akcni_plan_staruti_.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Vývoj částek minimální mzdy* [online]. 2014 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Podprogram cestování dostupné všem* [online]. 2014 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: [https://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-\(2010-201/Rok-2014-Podprogram-Cestovani-dostupne-vse](https://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-(2010-201/Rok-2014-Podprogram-Cestovani-dostupne-vse)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Národní program podpory cestovního ruchu: Cestovní ruch pro všechny* [online]. 2010 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/82596be4-1c4f-420f-a40b-0058dbf7519b/Zasady_1.pdf

VŠOBEČNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV: *Rezoluce OSN* [online]. 10. 12. 1948 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

PETRU, Zdenka. *Cestovní ruch ČR: perspektivy dalšího rozvoje* [online]. Katedra cestovního ruchu VŠEv Praze, 2009 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://kcr.vse.cz/wp-content/uploads/2009/10/Petru-Konference_VSE_zari-2009.pdf

RABUŠIC, Ladislav a Lenka VOHRALÍKOVÁ. *Čeští senioři včera, dnes a zítra*. In: [online]. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_149.pdf

RAMBOLL MANAGEMENT CONSULTING. *European Commission: Calypso study final report* [online]. 2010 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/docs/calypso/calypso_study_annexes_en.pdf

SLAVÍK, Lukáš. *Seniorský cestovní ruch*. Praha, 2012. Slavík Lukáš. Dostupné z: file:///C:/Users/NTB/Documents/Downloads/650%20(1).pdf. Diplomová práce. Karlova univerzita v Praze. Vedoucí práce RNDr. Jiří Vágner Ph.D.

VOCELOVÁ, M. (2009). *Cestování seniorů, zpráva ČCCR-CzechTourism*, dostupné z: http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/clanky/09_03_09_seniorsky_cr.pdf

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů pro Českou republiku

Graf 1 Pravidelnost dovolené	32
Graf 2 Zdroje informací	32
Graf 3 Druh dovolené dle místa realizace.....	33
Graf 4 Typ dovolené.....	33
Graf 5 Forma cestovního ruchu	33
Graf 6 Motivy cest	34
Graf 7 Období dovolené	35
Graf 8 Doprovod na dovolené	35
Graf 9 Průměrná útrata za dovolenou	35
Graf 10 Využití státní podpory	36
Graf 11 Využití finanční podpory ze strany pojišťoven.....	37
Graf 12 Využití příspěvků na dovolenou od zaměstnavatele	37
Graf 13 Využití služeb CK či CA	38
Graf 14 Využití slev ze strany CK.....	38
Graf 15 Využití slev na ubytovací zařízení.....	38
Graf 16 Využití slev na stravovací zařízení.....	39
Graf 17 Nabídka programů pro seniory	40
Graf 18 Překážky pro realizaci dovolené	40
Graf 19 Spokojenost s poskytovanými službami.....	41
Graf 20 Absence služeb v nabídce pro seniory	42
Graf 21 Větší podpora seniorského cestovního ruchu	42
Graf 22 Věk.....	43
Graf 23 Pohlaví	43
Graf 24 Místo bydliště	43
Graf 25 Zaměstnání	44

Seznam grafů pro Slovenskou republiku

Graf 26 Pravidelnost dovolené	46
Graf 27 Zdroje informací	47
Graf 28 Druh dovolené dle místa realizace.....	47
Graf 29 Typ dovolené.....	47
Graf 30 Forma cestovního ruchu	48

Graf 31 Motivy cest	49
Graf 32 Období dovolené	49
Graf 33 Doprovod na dovolené	49
Graf 34 Průměrná útrata za dovolenou.....	50
Graf 35 Využití státní podpory	51
Graf 36 Využití finanční podpory ze strany pojišťoven.....	51
Graf 37 Využití příspěvků na dovolenou od zaměstnavatele	51
Graf 38 Využití služeb CK či CA.....	52
Graf 39 Využití slev ze strany CK.....	52
Graf 40 Využití slev na ubytovací zařízení.....	53
Graf 41 Využití slev na stravovací zařízení.....	53
Graf 42 Nabídka programů pro seniory	54
Graf 43 Překážky pro realizaci dovolené	54
Graf 44 Spokojenost s poskytovanými službami.....	55
Graf 45 Absence služeb v nabídce pro seniory	56
Graf 46 Větší podpora seniorského cestovního ruchu	56
Graf 47 Věk.....	57
Graf 48 Pohlaví	57
Graf 49 Místo bydliště	57
Graf 50 Zaměstnání	58

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj minimální mzdy v letech 2005 – 2013	18
Tabulka 2 Počet obyvatel ve věku 15 – 29 let (údaje v tis.)	19
Tabulka 3 Lidé se zdravotním postižením	20
Tabulka 4 Počet důchodců a průměrná výše důchodu v jednotlivých krajích.....	22
Tabulka 5 Segmentace seniorů dle životního stylu	26
Tabulka 6 Segmentace seniorů dle funkčního věku.....	27
Tabulka 7 SWOT analýza seniorského cestovního ruchu v ČR.....	59
Tabulka 8 SWOT analýza seniorského cestovního ruchu v SR	60

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK	I
PŘÍLOHA B – TABULKOVÉ ZPRACOVÁNÍ DOTAZNÍKU V ČR.....	IV
PŘÍLOHA C – TABULKOVÉ ZPRACOVÁNÍ DOTAZNÍKU V SR.....	X

Příloha A – Dotazník

Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Roman Konečný, studuji obor Management cestovního ruchu a ve své závěrečné práci se zabývám problematikou seniorského cestovního ruchu. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který je zcela anonymní a jehož vyplnění Vám nezabere více než 10 min.

1. Jezdíte pravidelně na dovolenou?

ANO NE VŮBEC

Pokud VŮBEC, přejděte k otázce č. 19

2. Kde získáváte informace o dovolených?

cestovní kancelář reklama internet doporučení známých
jiné:

3. Jakému druhu cestování dle místa realizace dáváte přednost?

domácí cestovní ruch zahraniční cestovní ruch

4. Jaký typ dovolené preferujete?

pobytový poznávací

5. Jaké formě cestovního ruchu dáváte přednost? (více možných odpovědí)

dobrodružný sportovně-turistický rekreační kulturně-poznávací
 lázeňsko-léčebný lovecký kongresový

6. Jaké jsou Vaše motivy cest? (více možných odpovědí)

relaxace a odpočinek kultura sportovní aktivity návštěva
příbuzných, známých nakupování jiné:

7. V jakém období cestujete nejraději?

jaro léto podzim zima

8. S kým cestujete? (více možných odpovědí)

sám/sama s manželem/kou, s partnerem/kou s dětmi s vnoučaty
s přáteli

9. Kolik jste v průměru ochotni utratit za dovolenou?

do 5000Kč 5000 – 10 000Kč 10 000 – 20 000Kč více jak 20 000Kč

10. Využíváte státní podpory ve formě příspěvků na dovolenou?

ANO NE

11. Využíváte finanční podpory ze strany zdravotních pojišťoven?

ANO NE

12. Využíváte podpory v podobě příspěvku na dovolenou ze strany Vašeho zaměstnavatele?

ANO NE

13. Využíváte k cestování služby cestovních kanceláří či agentur?

ANO NE

14. Pokud ANO, je Vám poskytována nějaká sleva ze strany cestovní kanceláře či agentury?

ANO NE

Pokud ANO, jaká:

15. Využíváte při svých cestách nějakých slev na ubytovací zařízení?

ANO NE

Pokud ANO, jaké:

16. Využíváte při svých cestách nějakých slev na stravovací zařízení?

ANO NE

Pokud ANO, jaké:

17. Jsou Vám ze strany podnikatelských subjektů (CK, poskytovatelé ubytovacích zařízení) nabízeny nějaké speciální programy pro seniory?

ANO NE

Pokud ANO, jaké:

18. Co je největší překážkou pro realizaci Vaší dovolené?

nedostatek finančních prostředků zdravotní stav nechť cestovat

málo volného času jiné:

19. Spokojenost s poskytovanými službami pro seniory (odpověď označte X)

	spíše spokojeni	spokojeni	spíše nespokojeni	nespokojeni	neumím posoudit
nabídka zájezdů pro seniory					
ubytovací a stravovací služby					
dopravní služby					
ceny služeb					
programy pro seniory					
finanční příspěvky					
baličky služeb pro seniory					
dostupnost informací					
kvalita pohostinnosti					

20. Co Vám chybí nejvíce v nabídce pro seniory?

rekondační pobyty relaxační balíčky služeb bezbariérové vstupy
kulturní akce doprovodný program na dovolené neumím posoudit
jiné:

21. Uvítali byste větší podporu seniorského cestovního ruchu?

ANO NE NEVÍM

22. Jaký je Váš věk?

55-64 let 65-74 let 75 a více let

23. Jaké je Vaše pohlaví?

muž žena

24. Jaké je místo Vašeho bydliště?

Česká republika Slovenská republika

25. Bydlíte v:

město venkov

26. Jaké je Vaše zaměstnání?

zaměstnanec podnikatel důchodce nezaměstnaný

Náměty na zkvalitnění služeb seniorského cestovního ruchu:

Příloha B – Tabulkové zpracování dotazníku v ČR

Jezdíte pravidelně na dovolenou? Pokud vůbec, přejděte k otázce č. 19

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	50	50%
Ne	34	34%
Vůbec	16	16%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Kde získáváte informace o dovolených?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Cestovní kancelář	27	32%
reklama	2	2%
Internet	20	24%
Doporučení známých	32	38%
Z jiných zdrojů (uveďte)	3	3%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jakému druhu cestování dle místa realizace dáváte přednost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Domácí cestovní ruch	53	63%
Zahraniční cestovní ruch	31	37%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaký typ dovolené preferujete?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pobytový	38	45%
Poznávací	46	55%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké formě cestovního ruchu dáváte přednost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobrodružný	2	2%
Sportovně-turistický	46	41%
Rekreační	30	26%
Kulturně-poznávací	22	19%
Lázeňsko-léčebný	10	9%
Lovecký	1	1%
Kongresový	2	2%
Celkem	113	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké jsou Vaše motivy cest?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Relaxace a odpočinek	40	33%
Kultura	31	25%
Sportovní aktivity	41	34%
Návštěva příbuzných či známých	4	3%
Nakupování	1	1%
Jiné	5	4%
Celkem	122	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

V jakém období cestujete nejraději?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jaro	20	24%
Léto	42	50%
Podzim	15	18%
Zima	7	8%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

S kým cestujete?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sám/sama	27	25%
S manželem/kou	31	28%
S partnerem/kou		
S dětmi	11	10%
S vnoučaty	10	9%
S přáteli	30	28%
Celkem	109	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Kolik jste v průměru ochotni utratit za dovolenou?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 5000Kč	27	32%
5000 - 10000Kč	39	46%
10000 – 20000Kč	15	18%
Více jak 20000Kč	3	4%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte státní podpory ve formě příspěvků na dovolenou?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	5	6%
NE	79	94%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte finanční podpory ze strany zdravotních pojišťoven?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	3	4%
NE	81	96%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte podpory v podobě příspěvku na dovolenou ze strany Vašeho zaměstnavatele?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	2	2%
NE	82	98%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte k cestování služby cestovních kanceláří či agentur?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	45	54%
NE	39	46%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Pokud ANO, je Vám poskytována nějaká sleva ze strany cestovní kanceláře či agentury?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	20	45%
NE	25	55%
Celkem	45	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte při svých cestách nějakých slev na ubytovací zařízení?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	14	17%
NE	70	83%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte při svých cestách nějakých slev na stravovací zařízení?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	2	2%
NE	82	98%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jsou Vám ze strany podnikatelských subjektů (CK, poskytovatelé ubytovacích zařízení) nabízeny nějaké speciální programy pro seniory?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	12	14%
NE	72	86%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Co je největší překážkou pro realizaci Vaší dovolené?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nedostatek finančních prostředků	43	51%
Zdravotní stav	17	20%
Nechut' cestovat	4	5%
Málo volného času	17	20%
Jiné	3	4%
Celkem	84	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Spokojenost s poskytovanými službami pro seniory

Odpověď	Spíše spokojeni	Spokojeni	Spíše nespokojeni	Nespokojeni	Neumím posoudit	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nabídka zájezdů pro seniory	19	19	14	9	39	100	100%
Ubytovací a stravovací služby	21	34	13	5	27	100	100%
Dopravní služby	21	40	6	7	26	100	100%
Ceny služeb	18	18	25	16	23	100	100%
Programy pro seniory	24	8	21	10	37	100	100%
Finanční příspěvky	3	6	16	29	46	100	100%
Balíčky služeb pro seniory	6	6	33	14	41	100	100%
Dostupnost informací	33	28	10	7	22	100	100%
Kvalita pohostinnosti	28	31	8	6	27	100	100%
Celkem	173	190	146	103	288	906	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Co Vám chybí nejvíce v nabídce pro seniory?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rekondiční pobyty	15	15%
Relaxační balíčky služeb	16	16%
Bezbariérové vstupy	2	2%
Kulturní akce	9	9%
Doprovodný program na dovolené	17	17%
Neumím posoudit	36	36%
Jiné	5	5%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Uvítali byste větší podporu seniorského cestovního ruchu?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	63	63%
NE	10	10%
NEVÍM	27	27%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaký je Váš věk?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
55 – 64 let	23	23%
65 – 74 let	50	50%
75 a více let	27	27%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké je Vaše pohlaví?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	45	45%
Žena	55	55%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Bydlíte v:

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Město	67	67%
Venkov	33	33%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké je Vaše zaměstnání?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zaměstnanec	18	18%
Podnikatel	4	4%
Důchodce	75	75%
Nezaměstnaný	3	3%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Příloha C – Tabulkové zpracování dotazníku v SR

Jezdíte pravidelně na dovolenou? Pokud vůbec, přejděte k otázce č. 19

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	39	39%
Ne	42	42%
Vůbec	19	19%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Kde získáváte informace o dovolených?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Cestovní kancelář	26	32%
reklama	0	0%
Internet	28	35%
Doporučení známých	25	31%
Z jiných zdrojů (uveďte)	2	2%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jakému druhu cestování dle místa realizace dáváte přednost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Domácí cestovní ruch	60	74%
Zahraniční cestovní ruch	21	26%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaký typ dovolené preferujete?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pobytový	44	54%
Poznávací	37	46%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké formě cestovního ruchu dáváte přednost?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobrodružný	1	1%
Sportovně-turistický	22	23%
Rekreační	45	46%
Kulturně-poznávací	19	19%
Lázeňsko-léčebný	11	11%
Lovecký	0	0%
Kongresový	0	0%
Celkem	98	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké jsou Vaše motivy cest?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Relaxace a odpočinek	59	52%
Kultura	26	23%
Sportovní aktivity	18	16%
Návštěva příbuzných či známých	5	4%
Nakupování	6	5%
Jiné	0	0%
Celkem	114	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

V jakém období cestujete nejraději?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jaro	13	16%
Léto	48	59%
Podzim	0	0%
Zima	20	25%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

S kým cestujete?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sám/sama	20	19%
S manželem/kou S partnerem/kou	43	42%
S dětmi	13	13%
S vnoučaty	5	5%
S přáteli	22	21%
Celkem	103	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Kolik jste v průměru ochotni utratit za dovolenou?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 5000Kč	37	46%
5000 - 10000Kč	22	27%
10000 – 20000Kč	17	21%
Více jak 20000Kč	5	6%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte státní podpory ve formě příspěvků na dovolenou?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	2	2%
NE	79	98%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte finanční podpory ze strany zdravotních pojišťoven?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	11	14%
NE	70	86%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte podpory v podobě příspěvku na dovolenou ze strany Vašeho zaměstnavatele?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	0	0%
NE	81	100%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte k cestování služby cestovních kanceláří či agentur?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	39	48%
NE	42	52%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Pokud ANO, je Vám poskytována nějaká sleva ze strany cestovní kanceláře či agentury?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	15	38%
NE	24	62%
Celkem	39	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte při svých cestách nějakých slev na ubytovací zařízení?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	7	9%
NE	74	91%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Využíváte při svých cestách nějakých slev na stravovací zařízení?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	2	2%
NE	79	98%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jsou Vám ze strany podnikatelských subjektů (CK, poskytovatelé ubytovacích zařízení) nabízeny nějaké speciální programy pro seniory?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	3	4%
NE	78	96%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Co je největší překážkou pro realizaci Vaší dovolené?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nedostatek finančních prostředků	33	40%
Zdravotní stav	16	20%
Nechut' cestovat	7	9%
Málo volného času	22	27%
Jiné	3	4%
Celkem	81	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Spokojenost s poskytovanými službami pro seniory

Odpověď	Spíše spokojeni	Spokojeni	Spíše nespokojeni	Nespokojeni	Neumím posoudit	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nabídka zájezdů pro seniory	19	38	6	8	29	100	100%
Ubytovací a stravovací služby	17	50	4	4	25	100	100%
Dopravní služby	16	59	4	4	17	100	100%
Ceny služeb	14	24	30	14	18	100	100%
Programy pro seniory	7	4	40	10	39	100	100%
Finanční příspěvky	1	2	11	34	52	100	100%
Balíčky služeb pro seniory	3	10	14	19	54	100	100%
Dostupnost informací	22	46	10	6	16	100	100%
Kvalita pohostinnosti	7	55	13	4	21	100	100%
Celkem	106	288	132	103	271	900	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Co Vám chybí nejvíce v nabídce pro seniory?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rekondační pobyty	9	9%
Relaxační balíčky služeb	14	14%
Bezbariérové vstupy	0	0%
Kulturní akce	9	9%
Doprovodný program na dovolené	18	18%
Neumím posoudit	49	49%
Jiné	1	1%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Uvítali byste větší podporu seniorského cestovního ruchu?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	79	79%
NE	5	5%
NEVÍM	16	17%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaký je Váš věk?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
55 – 64 let	43	43%
65 – 74 let	39	39%
75 a více let	18	18%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké je Vaše pohlaví?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	44	44%
Žena	56	56%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Bydlíte v:

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Město	83	83%
Venkov	17	17%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

Jaké je Vaše zaměstnání?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zaměstnanec	25	25%
Podnikatel	0	0%
Důchodce	66	66%
Nezaměstnaný	9	9%
Celkem	100	100%

Zdroj: Vlastní zpracování (2015)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Roman Konečný

Obor: Management cestovního ruchu

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Sociální turismus se zaměřením na seniorský turistický
cestovní ruch

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 67

Celkový počet stran příloh: 14

Počet titulů českých a slovenských použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 12

Počet internetových zdrojů: 25

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Kočová